

ZIVOT

KULTURNĚ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • SRPEN • AUGUST • SIERPIEŃ • ČÍSLO 8/1981 ROČNÍK 24 CENA 3 ZŁ

Kresba K. Iwanicka

án richtár si obul ako zrkadlo vylesktené čižmy. Šiel k studni, aby sa pouzmýval z vedra, rozkročil sa náležite, aby mu nejaká kvapka vody nefrka na ne. Potom si pričesal šedivasté vlasy, šti-

cu do hora, pútec na bok. Slovom práve tak, ako sa svedčí na pána richtára. Kým si fúzy usporiadala, pani richtárka uviazala mu nákrčník na hrdlo. Pri tejto veľavýznamnej práci ustavienie mu dohovárala:

— Vždy len do mesta! Kýho dasa tam len robiť? Či ti zasa gágor vyschol, nuž si ho všakver ideš vypláknut? Bodaj by som nikdy nebola počula o richtárskej palici. Od tých čias, ako si richtár, nestarás sa o gazdovstvo. Chce sa ti len s pánnim podávať si ruky a po hostinecoch sa tárať. A tu treba zemiaky sadíť, deti a statok opatovať, domácnosť tiež na mňa hľadi... To všetko musím sama.

Pani richtárke začaly oči vlniť, nos dostával červenú farbu, čo vždy predpovedalo odmäk.

— Ženička moja, — hrkútal pán richtár, — všetko bude dobre! Len vy chodťte na ostredky a tam pekne po-

JÁN ČAJAK

PREDAJ HORY

robte. Popoludní prídem k vám. Ale, vieš, úrad je úrad, a keď ma hlavný slúzny cituje, cheče-nechečeš musíš!

Medzitým izba oživila. Z každého kúta dvívala sa strapatá, detská hlava. Začala džavot ani lastovičky na svite. Malý Janík, otcov miláčik, strepal sa s posteľou a začal si obzerať otca. Keď ho videl sviatočne oblečeného, vopchal si v udivení palček do úst, hľadel na neho kosmo a začal ho obchodiť.

— A kde ideš?
— Do mesta, Janíčko.
— A donesieš mi niečo? — sputuje sa ďalej malý ekzekútor.
— Donesiem.
— Čo?
— Prútik.

Na to sa nás Janko nadurdi. — Ale ja to nechcem! Ja chcem cukor!

Uspokojo ho. Vybehne von.

Pán richtár vzal palicu. Žena ho ešte raz pretiahla kefou, obzrela ho od päty do hlavy, či nevidí páperček na kabáte, aby ju vraj neohovárali, že si muža nefedruje.

Vyšiel na dvor. Husi, kačky, sliepky sa hmýrili okolo strojného, osemnásťročného dievčaťa. Marienka, najstaršia richtárova dcéra, sypala hydine zo slamienky ovos.

— No, a tebe čože doniesť?
— Nuž nič, otecko.
— No, len no, a keby som ti takto hodného pytača doviedol? Či by si?

Marienka sa trochu odvrátila.

— Ale otec, vy len vždy žartujete! Otec sa zasmial a poberal sa von. Žena ho vyprevadila až za dvere a pritom mu nezabudla dať toto, kym svet svetom bude, vázne napomenutie:

— Počuj, muž môj, nepi veľa, nebud dlho a nech ti dobre vydajú!

ez dedinu tecie potok. Dnes je veľmi rozvodnený. Včera bol vichor a narobil veľkú škodu. Eala, pri ľnom leží od koreňa vyvrátená vŕba. Halúzky sa jej, štia živé, ustaviene pohybujú, lebo ich prúd vody vše na jeden, vše na druhý bok myká. Zamyslený prešiel richtár cez most a vyšiel na briežok, ktorý sa dvíha hned nad dedinou. Zastal zarmútený, lebo videl pred sebou vyvrátené ležať tri jedle.

Včera ráno bolo ich ešte sedem a teraz už len štyri stoja.

„Dnes nie je čas na veľké slova, počítajú sa len činy a každodenné pracovné úsilie. Spojenectvo všetkých vlastneckých sôr občianskej zodpovednosti pre odvrátenie hrozby katastrofy a módru kontinuáciu výstavy socializmu — to je príkaz súčasnosti. O také spojenectvo sa obraciam na všetky politické a spoločenské sily. Nedovolíme, aby o osude národa rozhodovali živly a demagogia, slepá náhoda alebo zlá vôle ludi, pre ktorých dobro Polska je stávkou v politickej hre. Do čela sa dnes dostávajú základné otázky: bezpečnosť a nezávislosť krajiny, výziva národa, uzdravenie národného hospodárstva, obrana súladu a poriadku. Aj najlepšie uzenenia budú iba začiatkom cesty. Čaká nás namáhavé úsilie zaviesť ich do života. Udvívame ťažkosti týchto chvíľ len s celým národom. K tomuto aj vyzývame a to očakávame. Pevne veríme, že to zdoláme, že zdolá to strana.“

(z vystúpenia prvého tajomníka ÚV PZRS STANISŁAWA KANIU)

„Zjazd musí byť zvrátnym bodom. Vyplní svoje historické poslanie, keď z tejto sále dôjde, keď sa stretne so spoločenským porozumením náš stranický program. Strana je adresátom kritiky, ale tieká adresátom nádeje. Iba uzdravená, posilnená a celkom zjednotená strana, ktorá obnovuje zväzky so spoločnosťou, ktorá prehľbuje svoju marxistico-leninskú totožnosť je v stave vyviest krajinu z krízy, zaistí jej ďalší úspešný rozvoj.“

(zo zjazdového vystúpenia predsedu Rady ministrov arm. gen. WOJCIECHA JARUZELSKÉHO)

Blahopřání

Generální tajomník ÚV KSSS Leonid Brežnev zaslal prvnímu tajomníku ÚV PSDS Stanisławovi Kanovi blahopřejný telegram tohto znění:
Prvnímu tajomníkovi
ústředního výboru
Polské sjednocené dělnické strany
soudruhu Stanisławu Kanovi

VÁŽENÝ SOUDRUHU KANIO!

Blahopřeji Vám u příležitosti zvolení za prvního tajomníka ústředního výboru Polské sjednocené dělnické strany.

Jsem přesvědčen, že se bratrské přátelství, spojující KSSS s Polskou sjednocenou dělnickou stranou, bude dále upevňovat na zásadách marxismu-leninismu a socialistického internacionisu.

LEONID BREŽNĚV
generální tajomník ústředního výboru
Komunistické strany Sovětského svazu

Generální tajomník ÚV KSC Gustáv Husák zaslal prvému tajomníkovi ÚV PZRS Stanisławovi Kanovi blahopřejný telegram tohto znění:

Vážený súdruhu
Stanisławu Kania
prvý tajomník ÚV PZRS

VÁŽENÝ SÚDRUH KANIA

V súvislosti s opäťovným zvolením Vás za prvého tajomníka Ústredného výboru Polskej sjednocenej robotnickej strany prijmite stranické blahoželania.

Som presvedčený, že bratské spojenectvo našich strán sa bude ďalej rozvíjať na overených zásadách marxizmu-leninizmu a socialistického internacionisu, v prospech našich krajín a celého socialistického spoločenstva, medzinárodného komunistického a robotnického hnutia, v záujme mielu a pokroku na svete.

GUSTÁV HUSÁK
generálny tajomník
Ústredného výboru KSC

Stanisław Kania obdržal blahopřejné telegramy tiekajúce od vedúcich predstaviteľov ďalších komunistických a robotnických strán.

ČLENOVIA POLITICKÉHO BYRA A SEKRETARIÁTU ÚSTREDNÉHO VÝBORU PZRS

Stoja v prvom rade (zľava): STANISŁAW OPALKO — člen Politického byra, KAZIMIERZ BARCIKOWSKI — člen Politického byra, tajomník ÚV PZRS, STANISŁAW KANIA — prvý tajomník ÚV, WOJCIECH JARUZELSKI — člen Politického byra, ZOFIA GRZYBOVÁ — členka Politického byra, STEFAN OLSZOWSKI — člen Politického byra, tajomník ÚV, JÓZEF CZYREK — člen Politického byra, tajomník ÚV, MARIAN WOZNIAK — tajomník ÚV.

Stoja v druhom rade (zľava): TADEUSZ POREBSKI — člen Politického byra, ALBIN SIWAK — člen Politického byra, WŁODZIMIERZ MOKRZYSZCZAK — zástupca člena Politického byra, JERZY ROMANIK — člen Politického byra, JAN ŁABĘCKI — člen Politického byra, TADEUSZ CZECHOWICZ — člen Politického byra, ZBIGNIEW MESSNER — člen Politického byra, MIROSLAW MILEWSKI — člen Politického byra, tajomník ÚV, HIERONIM KUBIAK — člen Politického byra, tajomník ÚV, JAN GŁOWCZYK — zástupca člena Politického byra, ZBIGNIEW MICHALEK — tajomník ÚV. Životopisy všetkých členov vedenia strany prinášame na str. 12.

Foto: CAF — T. Zagoździński

PO IX. MIMORIADNOM ZJAZDE PZRS

Sedem praných dní vo varšavskom Paláci kultúry a vedy rokoval IX. mimoriadny zjazd Polskej zjednotenej robotnickej strany, ktorý sa skončil 20. júla popoludní. Nie je prehnané tvrdenie, že zjazd sústredoval na sebe pozornosť celej krajiny. Keď pišeme tieto slová je ešte príliš skoro na zhrnutie zložitosti problémov, o ktorých rokovali na zjazde a jeho výsledkoch. Ale základné otázky sú už jasné, posúvame nové najvyššie stranické orgány a zjazdové dokumenty. V novom 200-člennom Ústrednom výbore je 80 robotníkov a 28 rolníkov. Sú teda najpočetnejšou reprezentáciou a rozhodujúcou silou. Stalo sa to po prvýkrát v dejinách našej strany a je jej úspachom. K mnohým otázkam, o ktorých rokoval zjazd, sa budeme nejedenkrát vraciať v našej Spoločnosti a v Živote. Avšak o niektorých z nich chceme napísat už teraz.

Bol to zjazd, ktorý sa nepodobal žiademu z predošlých a svedčí o hlbokej premenách, aké prešla strana po septembri min. roku. Jeho mimoriadnosť určila hospodárska a spoločensko-politickej situácia v krajine, dôležité rozhodnutia predzjazdovej volebnej kampane delegátov a rozhodnutia, aké zjazd schválil, ako aj ovzdušie, v akom prebiehal. Je samozrejmé, že v tej-

to kampani a na zjazde nešlo iba o volbu jednotlivých ľudí — ale o stieranie sa rôznych názorov, ktoré tí ľudia reprezentujú. Zvíťazila línia socialistickej obnovy, ktorú začali na 6. plenárnom zasadnutí Ústredného výboru. Ako povedal novozvolený prvý tajomník Stanisław Kania — strana sa chce uberať priamou cestou, bez obočiek, ku socialistickej obnove. Je za autentickým spoločenským dorozumením a nie za konfrontáciou, za ofenzívnu pôsobnosťou pre prekonanie krízy, aká dopadla na celú spoločnosť, ako aj za vieryhodnosť strany v spoločnosti.

Na zjazde urobili vela, aby túto vieryhodnosť znovužískali, odrobili straty, ktoré jednoznačne zaťažujú bývalé vedenie. „To ono — ako konštatoval jeden z delegátov — banský majster z bane Turów — 10 rokov učinme pracovali na tom, aby ponorili stranu, pošlapali jej vieryhodnosť, bojovnosť, podkopali marxistico-leninskú ideu, rozložili národné hospodárstvo, ponižovali ľudu a vytlačili slyzy zúfalstva.“ Táto ostra kritika nebola osamotená. Zučtovací prúd s minulosťou posledných 10 rokov bol na zjazde veľmi silný. Zjazd sa rozhodne vyslovil za uskutočnením podstatných zmien v krajine a strane, za programom spoločensko-hospodárskych

reforiem a za zjednotením mesta s vidiekom. Určil smer týchto reforiem a rozhodol sa ich predložiť spoločnosti na konzultáciu. Vyslovil sa tieká za demokratizáciu vnútrosťaneckého života a udržaním jednoty strany. Potvrdil ideovú líniu PZRS, ako marxistico-leninskéj strany, neporušiteľnosť našich spoločenských zväzkov a našej socialistickéj spolupráce.

V takomto duchu sa nieslo tieká zjazdové vystúpenie predsedu vlády Wojciecha Jaruzelského. Vo svojom prejave hovoril o tom, čo už urobili, ako aj o slabších bozech vlády, rezortnej a územnej hospodárskej administratíve. Predložil delegátom celú zložitosť krízy, „zakliateho kruhu“ vzájomných hospodárskych podmienenosť a závislosti. Predkladanie vládneho postoja v hospodárskych a politickej otázkach prebiehalo v presvedčení, že program východiska z krízy, ktorý je opretý na dvoch hlavných hospodárských odvetviach: polnohospodárstve a priemysle, predovšetkým ťažobnom, musí získať spoločenskú akceptáciu a musí byť podporený výnosou prácou celej spoločnosti. Je to jediná záruka zlepšenia našej situácie, uspokojenia potrieb krajiny a splatenia obrovských dluhov. Nebude to ľahká cesta, ale jediná a musíme ju využiť.

Poľsko je našim spoločným domovom

PROKLAMÁCIA K POĽSKÉMU NÁRODU

RODĀCI!

Vlast volá. Hlboká hospodárska, spoľočenská a politická kríza trápi našu krajinu. Ohrozená je bezpečná existencia národa a budúcnosť štátu. Spoločnými silami odvráime nebezpečenstvo, ktoré visí nad Poľskom.

Dnešná kríza nie je výsledkom socialistického zriadenia. Naopak — práve odchod od ideových zásad socializmu, od ideí, ktoré vždy ziarili robotníckemu hnutiu, stiahol na Poľsko neštastie. Vinu za to nesú ľudia, ktorí stáli na čele strany a štátu a spreneverili sa hlásaným ideálom. Strana sa ich zbavuje. Je rozhodnutá doveste do konca proces zúčtovania s tými, ktorí zavinili. Sami ostro a prísne hovoríme o chybách a vinách, ktoré nás — stranu obťažili. Vyvodužeme z toho závery. Nikdy viacej sa vedenie strany a štátu nemôže odtrhnúť od svojho základu — od robotníckej strany, od všetkých pracujúcich. Nikdy viacej neslobodno marníť prácu poľského robotníka, roľníka, inteligenta.

Avšak dnes najdôležitejšou vecou pre národ je nájsť východisko z krízy. Musíme hľadiť vpred, nesmieme dopustiť, aby rozpamätuwanie zlej minulosti ochrňovalo vôle a schopnosť našej pôsobnosti.

Nesmieme zabúdať na naše bolestné skúsenosti, ale predovšetkým musíme pamätať na všetky výsledky tridsiatich siedmich rokov ľudového Poľska. K týmto výsledkom patrí preovšetkým:

★ Výstavba nezávislého štátu a zaisťenie mu mierového života;

★ Vytvorenie bezpečných, trvalých a spravodlivých hraníc Poľska;

★ Rekonštrukcia národného hospodárstva po bezpríkladnom vojnoveom zničení a zaistenie jeho veľkého rozvoja;

★ Rozvinutie a zovšeobecnenie osvety, vedy a narodnej kultúry;

★ Vytvorenie podmienok pre masový spoločenský postup robotníkov a

roľníkov, výchova novej, početnej, dobre pripravenej ľudovej inteligencie.

Nebolo by tu týchto výsledkov, keby národ nerealizoval program, ktorý tábor ľudovej demokracie pod vedením PRS a obrodenej PSS predložil Poľsku v pamätnom júli roku 1944. Keď sme vtedy dokázali pozdvihnuť Poľsko, tak ho spoločnou prácou dokážeme pozdvihnuť z terajšej krízy.

Iba marxisticko-leninská strana je v stave zaručiť úspech socialistickej obnovy a realizáciu línie spoločenského dorozumenia, zaistíť trvalú bezpečnosť štátu a suverénnu existenciu národa.

IX. mimoriadny zjazd PZRS musí sa stať zvratným bodom v boji o prekonanie krízy. Počas volebnej kampane a na zjazde sme obrodili stranu, demokratizovali sme jej vnútorný život, zvolili sme nové straničné orgány, v ktorých sú ľudia oddaní veci nápravy republiky. Určili sme úlohy na dnesok a na zajtrajšok. Vieme, za čo a proti čomu bojujeme.

Budeme upevňovať bratske spojenectvo so Sovietskym zväzom a inými socialistickými krajinami — spojenectvo slobodných a rovnoprávnych národov a štátov, ktoré stoja na stráži mieru vo svete. V nám vidíme záruku suverenity Poľska.

Budeme snažiť dosiahnuť rovnováhu hospodárstva, zastaviť jeho rozklad a prinávrať mu už v najbližšom roku schopnosť rastu. Zároveň budeme dbať o to, aby obe a odrieknia, ktoré musíme niesť pre zdolanie krízy, boli rozložené spravodivo, najmä o to, aby bola rozhodne chránená životná úroveň rodin s najnižšími príjmi.

Zavedieme takú hospodársku reformu, ktorá odstráni marnotrátnosť sil a prostriedkov, vytvorí podmienky pre rozumné hospodárenie, umožní široký rozvoj samosprávy pracujúcich vo všetkých oblastiach hospodárskeho a spoločenského života.

Budeme vytvárať podmienky pre také urýchlenie rozvoja polnophospodárstva a civilizačného postupu vidieckeho obyvateľstva, ktoré zaisti Poľsku dostatok potravín.

Budeme spravodivo deliť to, čo spoločne vyrábame, aby len práca bola základom blahobytu, aby nikto nemohol žiť z práce iných.

Budeme proti egoizmu tých skupín, ktoré nehladia na záujmy celku, ale sa usilujú bezohľadne zhrabnúť nadmerné zisky.

Budeme proti tým, ktorí by chceli zviesť Poľsko z cest socializmu, znepratieliť ho s našimi spojencami a najmä so Sovietskym zväzom, proti tým,

ktorí sú vo svojej zaslepenosti schopní zahrávať sa s bezpečnosťou a budúcnosťou národa.

Checeme, aby štát bol silný podporou spoločnosti, aby sa tešil autorite a dôvere, zaisťoval poriadok, a bezpečnosť občanov.

Bojujeme za perspektív pre mladé pokolenie, za to, aby pri vstupe do života malo otvorenú cestu pre službu vlasti a dobré podmienky životného štartu.

Bojujeme za zastavenie degradácie životného prostredia ľadovek, za prinávratenie mu jeho životodarných hodnot, za čistotu vód a vzduchu.

Za mimoriadnu povinnosť voči národu uznávame dnes zlepšenie podmienok zdravotnej starostlivosti, starostlivosti o matku a dieťa, vytvorenie slušných podmienok staroby, najmä toho pokolenia, ktoré má za seba roky boja a ťažkej práce pre Poľsko.

Bojujeme o rozšírenie práv poľských žien, o ich skutočnú rovnoprávnosť vo všetkých oblastiach života, o zmierzenie ich ťažkých povinností.

Budeme vytvárať podmienky pre rozvoj poľskej osvety, kultúry a vedy podľa schopnosti a ambícii nášho národa, k sláve Poľska vo svete.

V uzneseniac IX. zjazdu stanovíme prostriedky, ktoré vedú k splneniu týchto cieľov. Ich dosiahnutie si vyžaduje boj proti všetkému, čo brzdí náš socialistický rozvoj.

Bojujeme proti hospodárskemu rozkladu, chaosu, nemohúcnosti a bezradnosti všade, kde sa prejavujú.

Bojujeme proti byrokracie v našom živote, proti konzervatívnym postojom brzdiacim náš rozvoj.

Bojujeme proti anarchii, proti všetkým, ktorí sa usilujú náš štát rozbiť, oslabiť, paralyzovať.

Bojujeme proti egoizmu tých skupín, ktoré nehladia na záujmy celku, ale sa usilujú bezohľadne zhrabnúť nadmerné zisky.

Bojujeme proti tým, ktorí by chceli zviesť Poľsko z cest socializmu, znepratieliť ho s našimi spojencami a najmä so Sovietskym zväzom, proti tým,

Tento boj musíme vyhrať. Vyhráme ho len v širokom spojenectve robotníckej triedy, rolnickej triedy a inteligencie — v spojenectve všetkých vlasteneckých sôl nášho národa. Je to triedne spojenectvo. Jeho jadro tvorí robotnícka triada, najmä osadenstvo veľkých závodov. Je to zároveň národné spojenectvo, kdežto je v nám miesto pre všetkých Poliakov — pre veriacich a neveriacich, pre ľudí všetkých povolani, všetkých pokolení, pre každého, kto nechce sa iba prizeráť kríze, ktorá trápi vlast.

Vyzývame všetkých k vytvoreniu takého spojenectva v každodennej činnosti. Vytvorime akné spoločenstvo pre hospodárstvo a štát, pre ľudovládu, samosprávnu a spravodlivosť, pre demokraciu súhlasne s našimi najlepšími tradíciami.

Toto akné spoločenstvo tvoríme spolu so spojeneckými stranami. Checeme ho tvoriť spoločne so všetkými odborními. Je v nám dôležité miesto pre veriacich a duchovenstvo. V tomto spoločenstve je miesto pre všetkých vlastencov. Dobro republiky je a musí byť najvyšším právom.

Obraciame sa na všetkých, ktorí chápú vážnosť chvílie. Staňme spoločne; spoločne v duchu partnerskej súčinnosti uskutočňujme program nápravy štátu a hospodárstva. Poľsko je našim spoločným domovom. Nedovolme ho nikomu zničiť!

Dnes je skúškou vlastenectva čin. Činom musíme dokázať, že dobro Poľska je pre nás najdôležitejšou vecou. V čine národa pre svoju vlast, v čine, ku ktorému vyzýva Poľská zjednotená robotnícka strana, viďazne rozhodneme boj o budúenosť, ktorá zodpovedá našim snom a túžbam, o bezpečnosť Poľska.

Nech nikto, komu je drahá budúenosť socialistickej vlasti, nechybuje medzi nami v tomto momente historickej skúsky!

IX. MIMORIADNY ZJAZD POLSKÉJ ZJEDNOTENEJ ROBOTNÍCKEJ STRANY

Světový tisk o IX. sjezdu PSDS

MOSKVA. Sovětsky tisk priblížil obšahlé informace o zvolení nového politického byra a sekretariátu ÚV PSDS, predsedu revizívnej komise a komisi stranické kontroly, o zménach v stanovách strany, záverečných dokumentoch sjezdu a proklamaci k polskému národu.

"Pravda" uveřejnila z projevu Wojciecha Jaruzelského obsahle výňatky, m.j. že predseda vlády PLR zhodnotil

spoločenskou a hospodársku situaci země jako kritickou a za nejpilnejší úkol uznal nedopustit k poklesu průmyslové a zemědělské výroby. Zdúraznila prohlášení predsedy vlády o významu pomoci Sovětského svazu a dalších socialistických zemí v řešení nejpaličevjších problémů.

Nejobzalejší v televizním vysílání ze sjezdu PSDS byl záverečný projev Stanisława Kani.

PRAHA. Československé hromadné sdělovací prostredky rovněž podaly výsledky voleb do politického byra a sekretariátu ÚV PSDS a obsahle referovaly projevy M. Rakowského a A. Siwaka, zvláště pak projev Wojciecha Jaruzelského. Seznámily širokou veřejnost s projevem Stanisława Kani po jeho zvolení za prvního tajemníka ÚV PSDS a informovaly o blahopřejném telegramu, ktorý obdržel od Leonida Brežnéva.

Rudé právo ze 17. července v článku Práteľské setkání napsalo o návštěvě delegace KSC v závodech M. Kasprzaka, že to byl přijemný, přátelský zážitek.

BERLÍN. „Neues Deutschland“ a „Berliner Zeitung“ priblížily zprávu o výsledky voleb nového vedení PSDS a obsah projevu prvního tajemníka ÚV PSDS Stanisława Kani, zvláště jeho slova o nutnosti upevnit úlohu strany a pokračovat v politice socialistické obnovy.

Ze záverečného projevu prvního tajemníka ÚV PSDS tisk NDR zvláště zdůraznil tu část projevu, v níž Stanisław Kania potvrdil aktivní přítom-

nost Polska ve společenství socialistických států.

PARIŽ. AFP v jedné z řady zpráv ze sjezdu PSDS uvedla, že nové složení vedení strany je výsledkem výše ÚV vrátit se k dělnickým tradicím oslabeným v posledních letech. Francouzské deníky zdůrazňují hluboce demokratický charakter sjezdu i voleb.

LONDÝN. Varšavský dopisovatel Reutera v prvním komentári po sjezdu PSDS napsal, že řada politických a hospodářských problémů, o nichž se na sjezdu diskutovalo, zůstává nevyřešených. Nikdo však neočekával, že sjezd vymyslí zázračný lék na vylečení hospodářských problémů Polska.

WASHINGTON. Americký tisk uvádí zprávy o IX. sjezdu PSDS na prvních stránkách a piše, že před novým vedením strany je mimořádně těžké období. Všechny větší americké deníky uveřejnily projev Wojciecha Jaruzelského. K výsledkům voleb do vedení strany podotýkají, že zvítězila tendence umírněná, která může být zárukou uskutečnění řady reforem.

V kapitole 8 je popsána návštěva vdovy po generálovi pěchoty paní baronky von Botzenheim, její společnice a komorníka s velkým košem jídla a pití u Švejka ve třetím nemocničním baráku. Tuto část jsme již uveřejnili dříve.

V další kapitole, „9 Švejk na garnizoně“ (což bylo poslední útočstě lidí, kteří nechtěli jít do války), všiml si Švejka polní kurát a vyjednal si ho u regimentu.

Znovu počiná jeho odysea pod čestným průvodem dvou vojáků s bajonetami, kteří ho měli dopravit k polnímu kurátorovi.

Jeho průvodci byli mužové, kteří se doplňovali navzájem. Jestli jeden z nich byl čahoun, druhý byl malý, tlustý. Čahoun kulhal na pravou nohu, malý voják na levou. Oba sloužili v týlu, poněvadž byli kdysi do války úplně zprostření vojenské služby.

Síl vážně vedle chodníku a dívali se občas úkosem na Švejka, který krácel uprostřed a salutoval kdekoliv. Jeho civilní šaty ztratily se ve skladisti garnizona i s jeho vojenskou čepicí, s kterou šel na vojnu. Nežli ho propustili, dali mu starý vojenský mundur, který patřil nějakému břicháči a o hlavu většimu, než byl Švejk.

Do kalhot, které měl na sobě, byly se vešli ještě tři Švejkové. Nekonečné faldy od noh až přes prsa, kam až sahaly kalhoty, mimovolně způsobovaly obdiv diváků. Ohromná blúza se záplatami na loktech, zamaštěná a špinavá, klátila se na Švejkovi jako kabát na hostorošovi. Kalhoty visely na něm jako kostým na klaunovi z cirkusu. Vojenská čepice, kterou mu též na garnizoně vyměnili, šla mu přes uši.

Na úsměvy diváků odpovídal Švejk měkkým úsměvem, templem a něhou svých dobráckých očí.

A tak šli do Karlína, do bytu polního kurátorova.

První promluvil na Švejka malý tlustý. Byl právě na Malé Straně doma pod podloubím.

„Odkud jseš?“ otákal se malý tlustý.

„Z Prahy.“

„A neutečeš nám?“

Do rozmluvy vmlísil se čahoun. Je to prazvláštní zjev, že malí, tlustí bývají povětšině dobromyslnými optimisty, čahouni, vytáhlí, bývají naopak skeptiky.

A proto čahoun řekl k malému: „Kdyby moh, tak by utek.“

„A proč by utíkal?“ ozval se malý tloušťík, „je tak jako tak na svobodě, venku z garnizona. Tady to nesu v paketu.“

„A co tam je v tom paketu k polnímu kurátorovi?“ otákal se čahoun.

„To já nevím.“

„Tak vidíš, nevíš a mluvíš.“

Síl přes Karlův most za naprostého mlčení. V Karlově ulici promluvil opět malý tlustý na Švejka:

„Nevíš, proč tě vedeme k polnímu kurátorovi?“

„Ke zpovědi,“ řekl ledabyle Švejk, „ztráta mne budou věset. To se vždycky tak dělá a říká se tomu duchovní výtečka.“

„A proč tě budou jako tento...“ otákal se opatrne čahoun, zatímcž tlustý soustrastně se podíval na Švejka.

Oba byli řemeslnici z venkova, otcové rodin.

„Já nevím,“ odpověděl Švejk, usmívaje se dobrácky, „já o ničem nevím. Patrně to bude osud.“

„Asis se narodil na neštastné planě,“ znalecky a se soucitem poznamenal malinký, „u nás v Jasenné u Josefova ještě za pruský války pověsili

Jaroslav Hašek

10

ŠVEJK VOJENSKÝM SLUHOU U POLNÍHO KURÁTA

také tak jednoho. Přišli pro něho, nic mu neřekli a v Josefově ho pověsili.“

„Já myslím,“ řekl skepticky čahoun, „že pro nic a za nic člověka nevěší, že musí být k tomu vždycky nějaká příčina, aby se to mohlo odůvodnit.“

„Když není válka,“ poznamenal Švejk, „tak se to odůvodňuje, ale ve válce se na jednoho člověka nebene zřetel. Má padnout na frontě, nebo být pověšen doma. Pěšky jako za vozem.“

„Poslouchej, nejsi ty nějaký politicek?“ otázal se čahoun. V přízvuku jeho otázky bylo znát, že začíná být Švejkovi nakloněn.

„Politicek jsem až moc,“ usmál se Švejk.

„Nejsi národní socialista?“ Nyní počal být malý tlustý opatrny. Vmíslil se do toho. „Co je nám do toho,“ řekl, „je všechno plno lidí a pozorujou nás. Aspoň kdybychom někde v průjezdě mohli sundat bodla, aby to tak nevyypadalo. Neutečeš nám? My bychom měli z toho nepříjemnosti. Nemám pravdu, Toniku?“ obrátil se k čahounovi, který potichu řekl:

„Bodla bychom mohli sundat. Je to přece náš člověk.“

Přestal být skeptikem a duši jeho naplnila soustrast k Švejkovi. Hledali tedy vhodný průjezd, kde sňali bodáky, a tlustý dovolil Švejkovi, aby krácel vedle něho.

„Kouřil bys, vid?“ řekl, „jestlipak...“ Chtěl říct: „Jestlipak ti dají také zakouřit, než tě pověsí,“ ale nedokončil větu, vycitují, že by to byla beztraktnost.

Zakouřili si všechni a průvodci Švejkovi počali sdělovat jemu o svých rodinách na Královéhradecku, o ženách, dětech, o kousku políčka, o jedné krávě.

„Já mám žízeň,“ řekl Švejk. Čahoun s malým podívali se na sebe.

„Někam na jednu bychom také šli,“ řekl malý, vycitují, čahounův souhlas, „ale někam, kde by to nebylo nápadný.“

„Pojďme na Kuklík,“ vybízel Švejk, „kvěry si dáte do kuchyně, hostinský Serabona je sokol, toho se nemusíte bát. — Hrajou tam na housle a na harmoniku,“ pokračoval Švejk, „a choděj tam pouliční holky a různá jiná dobrá společnost, která nesmí do Reprézentáku.“

Čahoun s malým podívali se ještě jednou na sebe a pak řekl čahoun: „Tak tam půjdem, do Karlína je ještě daleko.“

Po cestě jim Švejk vyprával různé anekdoty a v dobré náladě vstoupili na Kuklík a udělali to tak, jak Švejk radil. Ručnice uschovali v kuchyni a šli do lokálu, kde housle a harmonika naplnovaly místnost zvuky oblíbené písni „Na Pankráci; tam na tom vršíku, stojí pěkné stromořadí...“

Nějaká slečna, která seděla na klíně vyzílému mladíkovi s hladeč učešanou pěšinkou, zpívala chraplavým hlasem: „Měl jsem holku namluvenou, jinej mně za ní chodí.“

U jednoho stolu spal opilý sardinskář, chvílemi se probouzel, uholil pěšku do stolu, zabreptal: „Nejde to,“ a zas spal dál. Za kulečníkem pod zrcadlem seděly jiné tři slečny a pokřikovaly na nějakého konduktéra od dráhy: „Mladej pane, dají nám vermut.“ U hudby hádali se dva, že nějakou Mařku včera lízla patrola. Jen den to viděl na vlastní oči a druhý tvrdil, že Šla s nějakým vojákem se vyspat k Valšum do hotelu.

U samých dveří seděl voják s několika civilisty a vykládal jim o svém zranění v Srbsku. Měl obvázanou ruku, plné kapsy cigaret, které od nich dostal. Říkal, že už nemůže pit, a jeden z té společnosti, plešatý dědek, neustále ho vybízel: „Jen piňte vojáčku, kdož jestli se ještě sejdeme.“

Mám vám dát něco zahrát? Máte rád, Osiřelo dítě?“

To byla totiž písni plešatého dědka a opravdu již za chvíli housle i harmonika zakvílely, přičemž dědovi vstoupily slzy do očí a on zpíval tráslavým hlasem: „Když už rozum bralo, na mámu se ptalo, na mámu se ptalo...“

Od druhého stolu ozvalo se: „Nechaj si to. Idou se vycpat. Pověsej si to na hřebík. Odprejsknou s tím sirotkem.“

A jako poslední trumf počal nepřátelecký stůl zpívat: „Loučení, ach loučení, mé srdce je celý zhroucený, zhroucený...“

„Franto,“ volali na raněného vojáka, když přezpívali, zahlušivše Osiřelo dítě, „nech už je bejt a pojď si k nám sednout. Vykášli se už na ně a pošli sem cigarety! Budeš je bavit, nádivky.“

Švejk se svými průvodčími dívali se zájmem na to všechno.

Švejk vžil se ve vzpomínky, když tu často sedával do vojny. Jak sem choval policejní komisař Drašner na policejní prohlídku a prostitutky jak se ho bály a skládaly na něho písničky s obsahem opačným. Jak právě jednou zpívaly chórem:

Za pana Drašnera
stala se tu mela,
Mařena byla vožralá
a Drašnera se nebála.

Vtom přišel Drašner se svým průvodem, strašný a neúprosný. Bylo to, jako když stěli do koroptví. Civilní strážníci seřadili to všechno do houfu. I on, Švejk, byl tenkrát v tom houfu, poněvadž při své smůle řekl komisaři Drašnerovi, když ho vyzval, aby se legitimoval: „Mají na to povolení od policejního ředitelství?“

Švejk vzpomínal též na jednoho básníka, který tu sedával pod zrcadlem a v tom všeobecném ruchu Kuklíku, zpěvu a pod zvuky harmoniky psával básničky a pročítal je prostitutkám.

Naproti tomu u Švejkových průvodci nebylo žádných podobných reminiscencí. Bylo to pro něco zcela nového. Začalo se jim to líbit. První z nich, který našel zde úplného uspokojení, byl malý tlustý, neboť tací lidé, kromě svého optimismu, mají velký sklon být epikureji. Čahoun chvíli sám s sebou zápasil. A jako ztrátil již svůj skepticismus, ztrácel pomalu i svou odměrenost a zbytek rozvahy.

„Já si zatancuju,“ řekl po pátem pivu, když viděl, jak tancují páry šlapáka.

Malý oddal se úplně požitkovitosti. Vedle něho seděla jedna slečna, mluvila oplozle, a oči mu jen hrály.

Švejk pil. Čahoun přetancoval a vrátil se svou tanečnicí ke stolu. Potom zpívali, tančili, neustále pilí, poplácávali své společnice. A v atmosféře prodejně lásky, nikotinu a alkoholu kroužilo nenačápně staré heslo, „Po nás až přijde potopa?“

Odpůlne k nim přisedl nějaký voják a nabízel se, že jim udělá za pětku flegmónu a otravu krve. Má s sebou injekční stříkačku a stříkně jim do nohy nebo do ruky petrolej. Budou s tím ležet nejméně dva měsíce, a jestli budou krmít ránu slinami, tak třeba půl roku, a musí je pustit úplně z vojny.

Čahoun, který úplně již ztrátil všechnu duševní rovnováhu, dal si na záchodě od vojáka stříknout petrolej pod kůži do nohy.

Když se schylovalo již k večeru, navrhl Švejk, aby nastoupili cestu k polnímu kurátorovi. Malý tloušťík, který už začal breptat, sváděl Švejka, aby ještě počkal. Čahoun byl také ménění, že polní kurárt může čekat. Švejkovi se však přestalo již na Kuklíku líbit, a proto jim pohrozil, že půjde sám.

Tak šli, ale musel jim slíbit, že se všechni ještě někde zastaví.

Stavili se za Florenci v malé kavárnice, kde tlustý prodal své stříbrné hodinky, aby se mohli ještě dál vydídat.

Odtamtud už je Švejk vedl pod paždí (...)

Švejk je neustále musel upozorňovat, když šel naproti důstojníkům nebo nějaká šarže. Po nadlidském úsilí a namáhání podařilo se Švejkovi přivléct je k domu v Královské třídě, kde byl polní kurátor.

Sám jim nastrčil bajonetы na ručnice a přinutil je dloženutím pod žebra, aby ho vedli oni, a ne on je.

V prvním poschodi, kde byla navštívěna na dveřích bytu „Otto Katz, Feldkurátor“, přišel jim otevřít nějaký voják. Z pokoje ozývaly se hlasy a cinkot lahví a sklenic.

„Wir — melden — gehorsam — Herr — Feldkurátor,“ řekl namahavě čahoun, salutuje vojákoví, „ein — Paket — und ein Mann gebracht.“

„Lezte dál,“ řekl voják, „kdepak jste se tam zřídili? Pan Feldkurárt je tažky.“

Voják odešel s paketem. Čekali v předsíni dlouho, až se otevřely dveře a jimi nevešel, ale vletěl do předsíně polní kurátor. Byl jen ve vestě, v ruce držel doutník.

„Tak už jste tady,“ řekl k Švejkovi, „a to vás přivedli. È — nemáte sirky?“

„Poslušně hlásím, pane feldkurárt, že nemám.“

„È — a proč nemáte sirky? Každý voják má mit sirky, aby si mohl zapálit. Voják, který nemá sirky, je... Co je?“

„Je, poslušně hlásím, bez sirek,“ odpověděl Švejk.

„Velice dobré, je bez sirek a nemůže nikomu připálit. Tak to by bylo jedno a teď to druhé. Nesmrdej vám nohy, Švejku?“

„Poslušně hlásím, že nesmrdej.“

„Tak to by bylo to druhé. A teď to třetí. Pijete kořalku?“

„Poslušně hlásím, že kořalku nepiju, jenom rum.“

„Dobře, podívejte se na toho vojáka. Toho jsem si vypůjčil na dnešek od bratrance Feldhubra, je to jeho puflek. A ten nic nepije, je ab-ab-abstinent, a proto půjde s marškou. Po-poněvadž takového člověka nem

Boly ony chlúbou Jedľova, lebo ich bolo vidno široko-ďaleko, a každý vedel, že pod nimi leží v úzkej dolinke učupené Jedľovo.

Zial mu bolo za nimi. Sklopil hlavu, šiel ďalej a len kedy-tedy šibol palicou pri chodníku živoriacu burinu.

Ustal a vysmádol, kým si skončil úradné veci. Po starej obyčaju navštívil Ostatný krajiar.

— Vítajte, pán richtár! — klania sa hostinský a usádzia ho medzi hostí.

Pri poháriku a cigareke hned sa rozprúdi rozhovor. Jeden sa sputuje, to druhý druhó a tak prechádza čas, a človek sa tu dobre cíti, lebo sa aj dozvie niečo, čo sa vo svete deje a okrem toho, čo je hlavné, rozveselí sa.

— Tie ženy nedožičia ani len trochu potechy. Len hrdluj a varuj! Či je to život?

Takto si asi hútal nás pán richtár, keď už do druhého pohárika nazrel. Vtom vstúpi okrúhly ani súdok pán. Zlatá retaz ani hamovka sa mu combálala na bruchu. Nos a spodná gamba prezádzajú, že je podarený potomok vyvoleného národa. Je to drevárkupec Holcmann.

— Dobrý deň, pán richtár, — podáva mu tučnú, červenými chlpkami zarastenú ruku.

— No, akože, či sú zdraví? Čo nového u nich?

— Nič dobrého, pán Holcmann. Zlenedobre u nás. Včera nám tá nešťastná búrka pol hory vyvalila?

— Čo nepovedia? — rečie Holcmann, pritom stíksa richtárovi ruku a súčasne volá na hostinského: — Dve pečienky a pol litríčka, alež z toho lepšieho.

Len čo vypovie, tu vokročí do hostína mužský vysokej postavy. Hlava už srienistá, fúzy pod nosom ani štetka. Strieborná retiazka s konskou hlavou na zamastenej veste a veľký, strieborný prsteň na ukazováku prezádzajú, že pred nami stojí mäsiar! Ján Štvrták, tak ho zvú, je v Kamennej najbohatší. Má dosť rozsiahle gazdovstvo, remeslo mu tiež doniesie niečo, a čo je hlavné zaobrába sa aj s drevárkupecom.

Za ním stojí jeho syn Samko, pekný, stihlý šuhaj.

— Vitaj, kmotre! — vykríkne richtár zpoza stola.

— A to si ty, kmotre?! Len keď sme sa sišli, ved' už ani nepamäťám, kedy sme boli spolu. Čo nového u vás?

— Ani sa nespustuj, nič dobrého! Včerajší víchor nám pol hory vyvalil, — máme, veru hodnú škodu.

— Čo nepovieš? No, no hm, to je veru velke nešťastie! Ale vieš čo, kmotrič módj radostný, keď sme sa takto sišli, to už len tak naprázdno nejde... Hej, pán hostinský! Prineste nám, ale z toho...

Milého richtára vezme pod pazuchu a viedie ho do obločného výklenku.

— Čo, kmotre, — začne mu šepkať do ucha, — len nedáš Holcmannovi zarobiť! Ja som ti len hádam prvší! Vieš, krv nie je voda!

— Pán richtár, nechže nezabudnú, čo som im povedal! — volá na neho Holcmann. — Ved' je to ešte nie posledné slovo.

— Ale ved' ja sám nič nemôžem, to je obecný majetok, musí sa spraviť verejná licitácia.

— A už ty, kmotrič môj radostný, na mňa nezabudni. Viem dobre, že od teba mnoho závisí. A bez zaliečania, ale je to svätá pravda, že si ty taký richtár, akému, prisámačku, na široko-ďaleko niet páru. Čo chceš, to aj vykonáš, nedáš sa za nosom vodiť. A potom vieš, aj ja mám srdeč, aj ja tebe skôr ako druhému. No, čo? Mám prísť, pozveš ma na nedelu. Čo?

— Príd, aspoň sa poshováram.

Už slnko dávno zapadlo, keď sa jedlovský richtár odobral od prítlúneho kúta Ostatného krajiara. Na nebi sa zjavili jedna za druhou hviezdičky.

Po doline začal sa rozprestierať súmrak, len temená vysokých hôľ boly ešte ružovým svetlom ožiarene. Vážne vykračoval. Zdalo sa, ako by každý krok meral, lebo často zastal, a hlavu klonil na dol. Iste ho nie každodenneťažkosti opantaly. Keď prišiel domov, ešte v pitvore si vyzul čižmy a tiško si ľahol do posteľ. Žena nespala. Zbadala ho keď prišiel a začala so ho spytať, prečo tak dlho ostal v meste.

— Daj mi teraz pokoj, — odvetil jej. — Prihotov na nedelu hostinu, ale po riadnu, lebo príde k nám kmotor Štvrták, on ma dnes pohostil.

dil sa krásny deň.

Marienka bola už dávno hore aj s matkou, behaly za hydom, aby mohly ulapiť niečo súce pod nôž. Z chlieva sa ozýval kvíkot prasaťa a krochkanie starej. Zaiste je tam sluha Mišo a vberá z ôsmich súce na ťapšu. Zo všetkého vidno, že sa strojí hostina. Ako by aj nie, keď čakajú hostia, a to ešte kmotra! Odvye býva daleko od nich až hen na stoličnej hranici, veru ho veľmi zriedkakedy vidia.

Marienka bola trochu roztržitá, strhla sa na každý hrkot voza a ne raz pozrela cez škáru plota, či ich nezočí. Hrkot prestal a ona sklamaná vokročila do záhrady, aby popolievala

Pani richtárka sa obracala ako vrtielka. Marienka tiež prišla dnu, aby prestrela. Privítala hostia. Krstnemu otcovu bozkala ruku.

— No, či vidíš, ako narástla, — obdivoval ju Štvrták a so zrejmou úľubou pozrel na ňu. — Kto by si to bol mysel? Ale dievča je ani konopa, ani nezvieš, len keď je už zrelá na trhanie.

Medzitým sa mladí už tiež pozdravili. Marienka zapýrená podala Samkovu ruku a on tiež rozpačite pozeral na ňu.

— A vy sa už azda poznáte? — spytuje sa starý Štvrták.

— O, áno, — odpovedal Samko, — sišli sme sa na tanečnej zábave v Trnovej, — a pritom pozrel na ňu, či sa ešte pamäťa na neho.

Marienka sa usmiala, kívla nebada neľavou a vysla. O chvíliku sa strátil až Samko.

Kmotrovia si popíjali za stolom hriatô. Štvrták sa vypytoval na horu, ale richtár vždy mal nejakú výhovorku. Až keď mu už nebolo do strepnia, vzal richtár paličku a pustil hostia vopred.

— Čože si zastal? Ved' je už obed a tu o hore ani chýru ani slychu. Kedyže sa dostanem domov?

— Ale ved' sme tu! — vypukne richtár.

— Ba kýho paroma! — Nuž kdež je tu hora?

— A či nevidíš? — ukazuje richtár na tri vyvalené jedle. — To je naša hora, a viac sme ani nemali, ani nemáme, len tieto tri a tie sútyri čo este stojia.

Štvrták stál ako omráčený.

— Nuž ale tak? Teda za tieto tri drevá som sa unúval? Ty si ma oklamal! — kričal urazený Štvrták.

— Kmotre, prosím ňa, nehnevaj sa, ved' je to len žart.

— Pekný žart! Dakujem ja za taký žart. Nech čert vezme také žarty aj s tým, kto ich vyhútal! — a ponáhlal sa do richtárovho domu.

Richtár sa za ním rozháňa paličkou, až sa mu kečka parí a pritom ustačíne prosí kmotra, aby mu odpustil, ved' on to vraj zle nemyslel a checel ho len k sebe pírvabíť, aby ho mohol v svojom dome pohostíť.

Kresba K. Iwanicka

JÁN ČAJAK

PREDAJ HORY

hriadiky, a aby uvila kytku, ved' bez kvetov na stole nebola by ani nedela. Myšlienky jej zalietały do Trnistej. Prišla jej na um tanečná zábava. Tam sa sišla so Samkom. I teraz cíti, ako jej obvinil rukou pás, keď s ním tancovala a nezabudla ani na ten zvážštny pohľad, akým ju sprevádzal. Mnohoráz myslala na to, ale ani raz sa jej tak zivo nepredstavil ten obraz, ako teraz.

Vtom zahrčal ľahký vozík. Onedlho sostupoval s neho Štvrták a za ním skočil Samko, hodiac Mišovi opraty. Pani kmotra vybehla privítat hostia a uviedla ich do izby. Pán richtár sa práve mordoval s čižmami, boly mu trochu úzke. Keď ich videl, usmial sa potutelné, podal ruku a čudoval sa, že tak z rána prišli.

— Jaj, kmotre, ako by aj nie! Či nevieš, že je do Kamenného hodný chlp cestu a máme ist' aj horu obzrieť? Len sa skoro poberaj! Či ho vidiš, leňochá!

— Nechaj ty to tak, — odvetí richtár, — vieš ako je, celý týždeň človek lopotí, utrmáca sa, nuž v nedele si chce oddychnut. A čo sa hory týka, tá ver neutiečie a nie je ani ďaleko, máme kedy. Sadnite si.

A keď aj Samka vyobýmal ako sa patrí, pomaličky sa obliekal ďalej.

Štvrták bol ako na tŕni.

— Nič sa netráp, všetko bude dobre. Stará, dones niečo na občerstvenie a na zahryzutie! Pocestným načím, aby sa posilnili.

— Samko priahaj! — zval Štvrták.

— Ale daj si pokoj, kmotre, dôjdeme aj pěso. To si aj tak obzrieme, — a už boli na ulici.

Marienka medzitým šla po zeleninu do záhrady a Samko, len tak znenazdajky, išiel za ňou. Stáli v rozpakoch. Aby nevidel, ako sa červeňala, sohla sa a odtrhala kvietok. Pristúpil k nej.

— Marienka, nedali by ste mi kvietok?

Sohla sa, odtrhala klinček a podala mu ho. Samko, Boh vie ako nielen klinček, lež aj ruku dievčiny držal v svojej. Ona si ju ľahúčko vytiahla a nechajúc klinček v šuhajovej ruke, odberala pomáhať matke.

Náš starí medzitým pomaly stúpal hore na vrstek. Štvrták súril richtára, ale jemu sa akosi nechcelo a tak sa zdalo, ako by bol býval v rozpacoch. Konečne boli na mieste.

Krásny obraz rozprestieral sa pred nimi. Široká dolina bola obočená vysokými vrchami. Na východe Kriváň skliaňal nebetyčnú hlavu nad šíre okolie. Podobal sa ohromnému skamenelému orlu, ktorý si rozprestiera krídla do vzletu, napína všetky sily, aby sa vzniesol, no všetko márne, nemôže sa odtrhnúť od pôdy. Pod nimi sa hadila bystrá, dosť široká rieka, po nej keď-tedy sa mihiľ plne.

Nekochali sa naši v rozkošnom výhľade, mali väznejšie pred sebou. Štvrták vyaratúval kubiky, kdežto richtár stál pred ním sklučený a predsa mu šibalský úsmev oblieval ústa.

Kmotor sa nedal obmäkčiť, ale náhle prišiel do dvora, hned skrikol čo mu para stačila:

— Samko, priahaj!

Pani richtárka s vysúkanými rukávmi vybehla, a keď videla, že je zle, začala sa okolo pána kmotra vrtieť a prosiť, aby im nerobil hanbu, že to všetko prejde a kmotrovi musí vraj tiež odpustiť, ved' vie, že mu len po žartoch ide rozum.

Vtom ho zarazila vohnia prasacej pčienky. Vohnia kapitálna! Štekli nosdry človeku, okrem toho ešte tak zdržiavali! Akože by sa kôra ľadu neroztopila? A keď ešte zbadal slzy v Marienkiných očiach.

— Vám po vôle, pani kmotra, ale len vám po vôle ostanem, ale kmotrovi to tak ľahko nezabudnem.

A kmotor stál skrúšene ako starý hrievník, nepovedal ani slova, len kedy-tedy mu šklblo kútikom úst.

Hostina bola výborná a vince ani tokajčina. Ale tie medové veci a nükanie kmotričkine! Štvrták zakosil očkom po kmotrovi, richtár zasa na neho. Štrngli si pohárikmi a boli ako by im bolo niečo na srdci ležalo.

Štvrták zaškúlil na nich, uškaredí sa a zrazu povie:

— Počuj, kmotre, keď si ma tak opálil, ja predsa bez kúpy nepôjdem, aby si vedel. Máš dievča na vydaj, ja chlapa na ženenie, daj nám ju! Čo dás s ňou?

Marienka zahanbená vybehla, Samko za ňou, aby ju potešil.

Tu náš richtár začal strúhať vážnu tvár, to vraj nejde len tak zhurta dcéraru vydať, ešte je vraj primladá, matke potrebňa. Ona, pravda, má pekný groš a aj výbavu, ale len tak zrazu...

Ale Štvrták mal na všetko presvedčivú odpoved, až komečne richtár, aby si kmotra zasa nerozhneval, privolil — a tak namiesto hory vypýtal si do domu nevestu.

KDE KUCHÁROV ŠEST...

Zabudnutý Harkabuz

Kto nepozná Oravu, ten sa do Harkabuza nedostane tak ľahko. Totiž správa cieť, napriek intervenciám, naďalej nepostavila v Podviku smerovník, ktorý by ukazoval kde treba

Krajania z Harkabuza. Sprava: Eugen Rapáč, Vladislav Karavacka, Štefánia Harkabuzová, Jozef Šmied, Genovéva Zioberová, Ján Kondys a František Harkabuz.

odbočiť do tejto malebnej dedinky; jednej z najmenších na Orave, lebo má sotva necelých sto čísel, čo neprekáže, aby sa tiahla skoro tri kilometre.

U krajaná Františka Harkabuza, podpredsedu MS, bol v toto júnové nedelne popoludnie veľmi rušno. Zíšla sa tam kapela pôsobiaca pri miestnej skupine KSČaS, ktorá sa pripravovala na vystúpenie na Pastierskom sviatku v Hornej Zubrici. Samozrejme, nemožol v takomto prípade chybovať ani predseda MS Eugen Rapáč a ďalší krajania, ktorí si prišli popočúvať svoju „muziku“, porozprávať sa...

— Naša kapela — povedal mi pri-más F. Harkabuz — sa konečne roz-hýbala. Hrávame dosť často. Predne-dávnom sme napr. vystúpili na orav-skej literárnej súťaži, ktorá sa konala u nás. Zhromaždili sme bohatý reper-toár, v ktorom máme hodne staroorav-ských melódii, aké dnes už málokto pozná. Teraz sa sice pre nával pol-ných prác schádzame zriedkavejšie, ale keď bude treba, vždy a všade radí vystúpime. Druhá vec, ktorú sme — priznávam — tento rok trochu zaned-bali, je vyučovanie slovenčiny. Podla mňa sú možnosti jeho obnova a musíme ich využiť, keď nie tento tak na budúci rok.

Všetci sa zhodujú s touto mienkou, ale — ako zdôraznil predseda MS — Eugen Rapáč — musí sa do práce pustiť kolektívne celý krajanský aktív. Ide predsa nielen o vyučovanie slo-venciny, ale vôbec o zlepšenie orga-nizačnej činnosti. Musíme rozšíriť členskú základňu, ktorú tvorí dnes ok. 50 členov, a zaktivovať mládež, lebo iba na tomto základe možno vyvinúť širšiu kultúrnu činnosť. Teda nielen kapela, ale aj divadelný krúžok, čita-teľstvo atď.

Harkabuzania na rozdiel od iných oravských a niektorých spišských obcí sa zatiaľ nesťažujú na donášku Života, čo neznamená, že nemajú problémy. Patrí k nim škola, veľmi stará, ošarpaná drevená budova, do ktorej príš až do posledného dňa turnaja, keď si po nádhernom, vyrovnacom, vyše trojdinovom súboji týchto tenistov prvenstvo vybojoval mladý Američan. Samozrejme, ešte nemožno tvrdiť, že sa skončila „Borgova éra“, keďže znalcí naďalej považujú Švéda za tenistu č. 1. Ale už asi nie dlho.

NESKROTNÝ TENISTA

Ked' sa začal tohoročný tenisový turnaj vo Wimbledone, varí všetci milovníci tohto športu si kladli jedinú otázku, či tento turnaj vyhrať šiesty raz za sebou slávny Švéd Björn Borg, alebo sa víťazom stane niekto iný. Týmto „iným“ mohol byť podľa všeobecnej mienky len JOHN MC ENROE. Na odpoveď však bolo treba čakať až do posledného dňa turnaja, keď si po nádhernom, vyrovnacom, vyše trojdinovom súboji týchto tenistov prvenstvo vybojoval mladý Američan. Samozrejme, ešte nemožno tvrdiť, že sa skončila „Borgova éra“, keďže znalcí naďalej považujú Švéda za tenistu č. 1. Ale už asi nie dlho.

John Mc Enroe sa narodil 16. februára 1959 vo Wiesbadene (NSR). Jeho rodičia pochádzajú zo Škótska a John sa narodil v NSR počas ich služobného pobytu v tejto krajine. Potom sa celá rodina prestahovala do New Yorku. A tu sa malý John začal učiť hrať, len čo udržal raketu v rukách. Je to jeden z najväčších tenisových objavov posledných rokov a jeho rast možno prirovnávať k Borgovmu. Od svojich pätnásťich rokov začal hrať na svetových turnajoch a hneď dosahoval jeden prekvapujúci výsledok za druhým. Dnes je vo svetovom kompetitívnom rebríčku absolútne na druhom mieste. Odsunul za seba i Connorsa

a ďalších významných tenistov. Vyháva už so všetkými, aj keď občas utripi nečakanú porážku. Ešte pred Wimbledonom, na medzinárodných majstrovstvách Francúzska v Roland Garros, prehral s reprezentantom ČSSR Ivanom Lendlom, ktorý postúpil až do finále, kde prehral práve s Borgom.

Veľkou prednosťou Mc Enroa je výborná pohyblivosť a všeobecnosť úderov. Má vrodený zmysel pre taktickú hru, čo mu umožnilo dostať sa skoro v detskom veku medzi absolútne svetovú špičku. Odborníci oňom tvrdia, že by mohol dosahovať ešte lepšie výsledky, keby neboli taký neskrotný, výbušný a počas stretnutí, v ktorých ide o vela, sa zbytočne nerozptyloval. Odvráva, nadáva, diskutuje s rozhodcom, nikdy nevedno, čo sa práve chystá viesť. No predsa ho považujú za „complete champion“, najkompletniejsieho tenistu súčasnosti.

Hodno ešte poznamenať, že popri víťastvach v turnajoch jednotlivcov, dosiahol hodne úspechov vo štvorhre s Peterom Flemingom; medzi iným výhrali spolu Wimledon 1979, majstrovstvá USA 1979 a turnaj Masters 1980. Vela trénuje, keďže chce vystriedať Borga na tenisovom tróne a asi sa mu to podarí.

JÁN KACVÍNSKY

hviezdy * * * * * svetovej estrády

SUZI QUATRO

Na začiatku sedemdesiatych rokov, keď ešte nikto nepočul o Kate Bushovej, Bonnie Tylerovej buď Debbie

jedna radosť. Oprava už nevela pomôže, treba postaviť novú. Žiaľ, hoci sa toho oddávna dožadujú a slabujú svojpomocné práce, jej výstavba sa nepohla z miesta ani o krok.

Obec, ako som sa dozvedel, je na druhom mieste v gmine v dodávkach mlieka a mäsa. Krajania sa s uznaním vyjadrujú o zvýšení výkupných cien polnohospodárskych produktov, čo podľa nich prispeje k rastu produkcie. Už sa zvýšil výkup mlieka, lenže — ako hovoril kr. Ján Kondys — zhoršila sa klasifikácia tohto mlieka v neprospech roľníkov. Nie je predsa možné, aby sa v priebehu dvoch či troch týždňov menil v mlieku obsah tuku dokonca o 2%. Treba rozhodne sprísniť kontrolu výkupného strediska v Podviku!

Další problém má Harkabuz s výstavbou skladiska na umelé hnojivá a vápno, ktoré by slúžilo aj susednému Podsrnu a Bukovine. Žiaľ družstvo GS v Rabke sa vyhýba výstavbe, väčšinu sa teda skladuje na volnom vzduchu a ničí sa. Každý rok sú z tohto dôvodu veľké straty. Na margo GS v Rabke treba ešte poznamenať, že podnes nevybavil dvojjazyčné tabuľky na tunajších obchodoch.

Aby obraz tunajších potrieb bol úplný, nemožno opomenúť ani nutnosť zariadenia zdravotného strediska alebo aspoň stomatologického kabinetu, čoho sa miestni obyvatelia dožadujú už roky. Keď cheú a vlastne musia ísť k lekárovi, stratia celý deň. Na dôvažok v popoludňajších hodinách nefunguje tuná telefón, lebo pošta v Podviku vypína ústredňu po pracovných hodinách. Sú odrezaní od sveta a prípade potreby, napr. nehody a pod., nemôžu ani zavolať záchranku. Ako dlho majú Harkabuzania a ostatné obce ešte čakať? Vari na nich všetci zabudli?

JÁN ŠPERNOGA

Harryovej a rock považovali za výlučne mužskú estrádnú záležitosť, Suzi Quattro sa pýšila titulom „kráľovne rock and rolla“. Bola akoby výnimkou, ktorá potvrdzovala pravidlo.

Narodila sa v r. 1950 v Detroite (USA) v húdobníckej rodine. Už ako 8-ročná učinkovala v otrovej džezovej skupine The Art Quattro Band. Potom skúšala štasticie v detskej beatovej skupine, kde ju náhodou počul známy anglický producent platní Mickie Most a pozval do Anglicka. Už prvý jej nahrávky takých skladieb ako Can The Can, 48 Crash alebo Daytona Demon sa stali senzáciou a dlhú viedli v tabuľkách svetových šlágrov. Potom dala celý rad koncertov, ktoré spečatili jej úspech. Vystupovala na nich v čiernej koženej kombinéze, s gitarou, čo dávalo efekt brutality a agresivity — zaujímal v spojení s jej drobnou postavou a nevinnou, milou tváričkou. K najväčším hitom z tohto obdobia patria: Devil Gate Drive, Wild One, Your Mama Won't Like me a ďalšie.

Keď neskôr nadišla móda disco, Suza hviezda trochu zbledla. Až keď v r. 1978 nahrala a predviedla s Chrisom Normanom zo skupiny Smokie novú skladbu Stumblin'in, začalo sa nové obdobie jej slávy. Dnes pesničky She's In Love With You, Mama's Boy, ako aj nanjnovšia profilová platňa Suzi... And Other Four Letter Words patria opäť k najobľúbenejším v Európe a za oceánom. Vlani vystupovala aj v Poľsku — s veľkým úspechom.

ON A ONA

F.R. O SPOLOČENSKOM STYKU DOSPELÝCH SME SA V TEJTO RUBRIKE HODNE DOZVEDELI. JA BY SOM VŠAK RADA UVÍTALA AJ PRÍSPĚVKOV O SPOLOČENSKEJ VÝCHOVE DETÍ...

Práve tak ako dieťa od malička viedie k hygienickým a zdravotníckym návykom, treba ho viesť aj k základným návykom spoločenským. Najlepšie ho s nimi zoznamovať vlastným príkladom.

Len čo sa naučí hovoriť, má zdravit vždy, keď pozdravíme my. Dospelí by si mali všimnať pozdrav dieťa a odpovedať mu práve tak zdvorilo ako dospelému. Najneskôr do piatich rokov malo by sa dieťa naučiť a zvládnúť zásady zdravia.

V období, keď so už učí rozprávať, učíme dieťa dákovať a prosiť. Aby sa slová „prosim“ a „dakujem“ stali u dieťaťa samozrejmosťou, musíme mu aj my poďakovať za preukázanú službickú, buď poprosiť, ak od neho niečo chceme. Neprosíme však o splnenie bežných povinností (umýť sa, obliecť a pod).

Od troch-štyroch rokov by dieťa malo poznati rozdiel medzi tykaním a vyzkávaním. Zásadou má byť, že dospelým sa vyká. Samozrejme, učíme ho tomu podľa zvyklostí zaužívaných v danej rodine buď v oblasti (napr. niekde sa rodicom vyká, zase inde tyká).

Keď dieťa začne bezpečne rozoznať osoby, učíme ho správne ich osloviať, teda koho nazývať ujom, tetou, strýkom atď, a koho paní a pán. Pri každej príležitosti učíme ho učte a ohľaduplnosti k starším.

TETA DORA

naša foto-hádanka ???

Naša snímka predstavuje známeho amerického filmového herca. Vytvoril desiatky znamenitých úloh o.i. v takých filmoch ako: Július Caesar, Nahá džungľa, Desať prikazaní, 55 dní v Pekine, Cid, Ben Hur a Biely kaňon. Napište nám jeho meno a pošlite do redakcie. Medzi čitateľov, ktorí pošli správnu odpoveď, vyžrebujueme knižné odmeny.

* * *

V živote č. 6/81 sme uverejnili snímku americkej filmovej herečky Jane Fondovej. Knihy využrebovali: Józef Siuty z Witowa, Vlasta Karkušová z Nádlaku a Štefánia Mošová z Novej Belej.

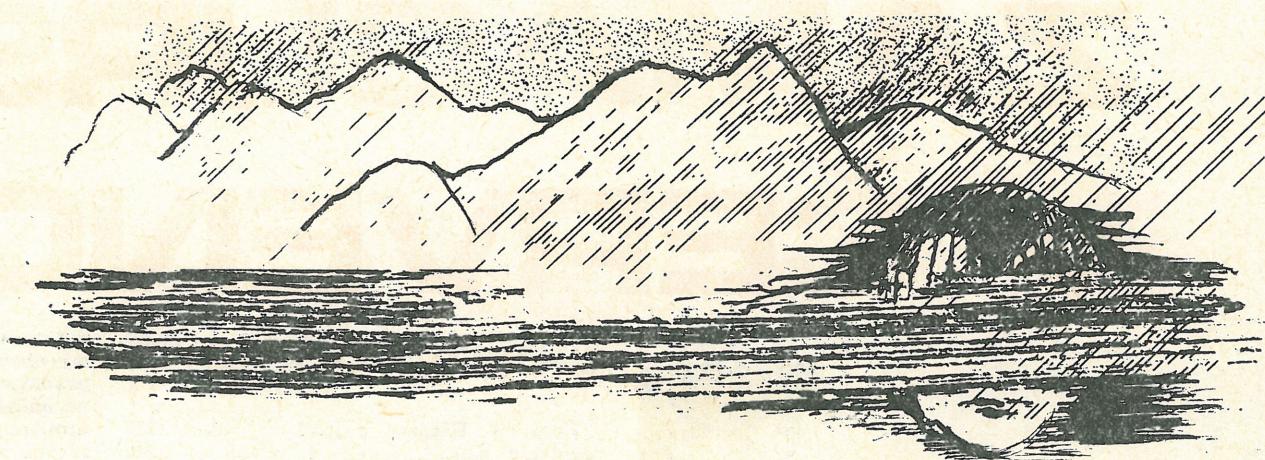
Josef Hora

OHEŇ

Hle, kterak v polích nad rudými máky
pověčný oheň darem žiti hoří.
A kterak svítí, zázrak nad zázraky,
v půlnočních hvězdách, v tiché ranní zoří...

Po cestách tvých tě provázi, jde všude,
vše prolíná a všemu dává vzrůst.
A nad tvým hrobem ještě hořet bude,
až jako život tvůj do všechního vůstí...

(Úryvek)

Kresba K. Iwanicka

DÁŽD' V HORÁCH

Prší, prší,
akoby niekto plakal v hmlach,
rozsyplal drobný piesok slz,
studennú rosu žiaľu
na vaše čelo, hory,
ktoré nežaluje.

Pomaly stierate si bielu vodu z líc,
tú sladkú tajomnosť z hlbky vesmíru,
pozdrav z výšin.

Len človek vie sa lakať utrpenia,
skrýva si svoju hlavu do dlaní
jak utopenec v hrobke slaných vod,
hlboko na dne.

Milan Kraus

**LUDIA
ROKY
UDALOSTI**

august—srpen

1.VIII.1944 — začína sa hrdinský boj varšavského ľudu — varšavské povstanie, ktoré trvalo 63 dní. Povstanie vypuklo na rozkaz Hlavného veliteľstva Krajnej armády a po dohode s emigračnou vládou v Londýne. Do boja sa pripojili jednotky AL, RPPS a KB. Zo štvrti Praga sa usilovala pomáhať povstalecom I. armáda Polského vojska, ktorá organizovala útoky na Czerniaków a Žoliborz. Varšavského povstania sa tak tiež zúčastnila četa 535 Slovákov, ktorú zorganizoval protifašistický Slovenský národný výbor vo Varšave. Nerovný boj hrdinských obyvateľov Varšavy s ozbrojeným okupantom nemohol ani trvať dlho ani sa úspešne skončiť.

2.X.1944 — veliteľstvo AK podpísalo kapitulačný akt.

1.VIII.1914 — začala sa I. svetová vojna, ktorá trvala vyše 4 roky a skončila sa porážkou Nemecka, spolu s Bulharskom, Tureckom a Rakúsko-Uhorskou. Zahynulo okolo 10 mil. ľudí a vyše 9 mil. bolo ranených. Tejto vojny sa zúčastnilo 33 štátov. Konečným výsledkom vojny bola versailleská dohoda, uzavretá s Nemeckom 28.VI.1919.

2.VIII.1945 — v Postupíni sa skončila konferencia šéfov vlád ZSSR, USA a Veľkej Británie. Bolo to posledné stretnutie veľkej trojice a posledná medzinárodná konferencia, ktorá urovnala všetky dôsledky II. svetovej vojny, ako aj vzťahy vo svete. Jedným z dôležitejších postupímskych rozhodnutí, bolo stanovenie polských západných hraníc na Odre a Nise spolu s úplným presídlením nemeckého obyvateľstva.

5.VIII.1895 — umrel Friedrich Engels, nemecký filozof, klasik marxizmu a spolupracovník Karola Marxa.

6.VIII.1961 — vyštartovala sovietska kozmická loď s Hermanom Titovom na palube.

6.VIII. a 9.VIII.1945 — v týchto dňoch na dve japonské mestá — Hirošimu a Nagasaki padli americké atómové bomby. Tieto dva výbuchy patria k najdramatickejším udalostiam druhej svetovej vojny. V zlomku sekundy zahynulo v Hirošime ok. 80 000 ľudí a v Nagasaku ok. 100 000, z povrchu zeme zmizla vyše polovica oboch miest. Statisíce ľudí umrelo na choroby spôsobené žiareniom. 15. augusta Japonsko prijalo a 2.IX.1945 aj podpísalo bezpodmienečnú kapituláciu, čím sa skončila II. svetová vojna.

14.VIII.1956 — umrel v Berlíne nemecký spisovateľ Bertolt Brecht, vynikajúci básnik, prozaik a dramatik. (nar. 10.II.1898 v Augsburgu).

14.VIII.1980 v Gdanských lodeniach V.I. Lenina vypukol Štrajk, ktorým sa začala veľká vlna solidárnych štrajkov na pobreží a neskoršie aj v iných oblastiach Poľska.

17.VIII.1916 — umrel vo Viedni Jozef Maximilian Petzval — slovenský matematik a inžinier, od roku 1837 profesor matematiky na univerzite vo Viedni, vynálezca modernej fotografie, vynikajúci vedec XIX. storočia (nar. v Spišskej Belej 6.I.1807).

17.VIII.1916 — umrel v Martine Svetozár Hurban Vajanský, slovenský básnik a realistický spisovateľ (nar. 16.I.1847 v Hlbokom).

27.VIII.1980 — v Gdansku utvorili medzizávodný štrajkový výbor, na čele ktorého sa postavil Lech Wałęsa.

22.VIII.1881 — umrel v Prahe český spisovateľ, básnik, dramatik, prozaik, literárny kritik a publicista Jan Neruda (nar. 9.VII.1834 v Prahe).

23.VIII.1851 — narodil sa v Hronove Alois Jirásek známy český románopisec, dramatik a historik (um. 12.III.1930 v Prahe).

29.VIII.1944 — začalo sa Slovenské národné povstanie, ktoré bolo ozbrojeným odporom slovenského ľudu proti fašizmu, bojom za národnú a sociálnu slobodu slovenského a českého národa a za utvorenie Československej republiky.

Na čele boja slovenského ľudu stala Slovenská národná rada, vytvorená v decembri 1943, ktorá zjednocovala všetky protifašistické sily v ozbrojenom boji.

V slovenských partizánskych a povstaleckých jednotkách bojovali skupiny sovietskych partizánov, mnohí českí dobrovoľníci, Poliaci, Maďari, Juhoslovania, Francúzi a príslušníci iných národov, čo zdôrazňovalo internacionálny charakter SNP. V povstaleckých jednotkách bojovali aj Slováci z Oravy a Spiša v Poľsku. V tomto hrdinskom boji pokračovali aj ako partizáni po zatlačení povstania do hŕa.

30.VIII.1980 — v Štetíne o 8. hod. ráno podpredseda vlády Kazimierz Barcikowski podpísal v mene vládnej komisie dohodu o zastavení Štrajku s medzizávodným štrajkovým výborom, ktorý zastupoval Marian Jurczyk.

31.VIII.1980 — v Gdansku o 16.56 hod. podpísali dohodu medzi vládnou komisiou a medzizávodným štrajkovým výborom, v ktorej vláda prijala 21 robotníckych postulátov, čím sa skončil štrajk. Túto dohodu podpísali 4 členovia vládnej komisie na čele s Mieczyslavom Jagielskym a 18 členov predsedníctva MŠV s Lechom Wałęsom. V iných poľských mestách štrajky trvali ďalej.

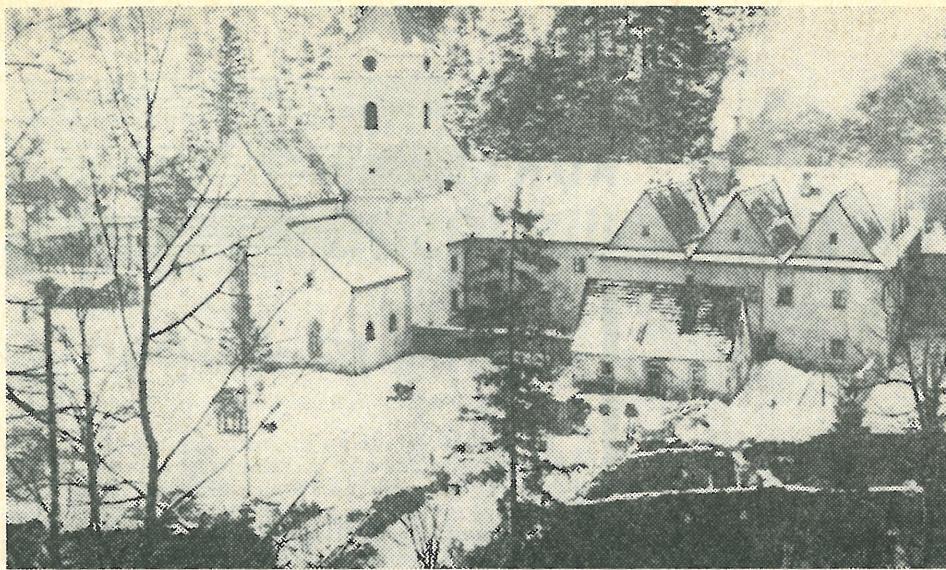
slovník Života
POLSKY SLOVENSKY ČESKY

(84)

Dlhá samohláska ē sa v slovenčině píše a vyslovuje v koncovkách príavných mien, záměn, číslovek: malé, malého, samé, jednému a pod. Ďalej v slovách dcéra, dcérin, dcérkin, dcéruška. Tiež v zvukomalebnom slove mékat (koza méka). V mnohých slovách cudzieho pôvodu píšeme dlhé ē: ampér, anténa, baktéria, drogéria, éter, gangréna, chémia, kariéra, ortopédia, planéta portrét, prémia, problém, réva, rézia, scéna, sérum syntéza, šéf, šofer, téma, terén, tragédia a pod. Dlhú samohlásku ó píšeme a vyslovujeme len v slovách cudzieho pôvodu: acetón, agónia, astrónomia, atóm, balkón, biológia, citrón, epizóda, gramofón, história, kópia, melódia, mikrofón, pavilón, perón, rajón, sanatórium, štadión, teória tón a pod. V domáciach slovách, kde oproti krátkej slabike s o má byť dlhá slabika, je vždy dvojhálska ô (uo): hora — hór, voda — vód, sirota — sirót, teplota — teplôt, škola — škól a pod. Ale pozor: píšeme drôt, drôtový, drôtený, drôtenka, drôtovec, ale: drotár, drotársky, drotárčit, drotovať.

koło kierowniczy	volant	volant
koło napędowe	hnacie koleso	hnacie kolo
koło pasowe	remenica	řemenice
koło zamachowe	zotvaračnik	setrváčník
koło zębate	ozubené koleso	ozubené kolo
koło zębate	pasto-	pasto-
male	rok	rek

zakrešláčko	kresliť kruh	kreslit kruh
bledne koło	bludný kruh	bludný kruh
fortuna koľem	osud je	štěstěna je
się toczy	vrtkavý	vrtkavá
koło ro-	rodičovské	rodičovské
dzielielskie	zdrženie	sdružení
koło mlo-	krúžok	mládežek
dzieżowe	mládeže	mládeže
koła rzadzowe	vládne kruhy	vládní kruhy
koło loteryjne	osudie	osudí
chodzić koło	starat sa	starat se
czego	o niečo	o co
kolodziej	kolár	kolář
kolodziejstwo	kolárstvo	kolářství
koło-	dostávať mo-	vrtohlavěti;
wacieć	tolici; hlúpnut	pitomět
kołowacizna	motolica	vrtohlavost
koło-	krútiť sa,	točit se,
wać	blúdit	obcházet
w głowie mi	krútiť sa mi	točí se mi
się kołuje	hlava	hlava
kołowaty	vrtohlavý	vrtohlavý
kołowrót	kolovrat	kolovrat
koło-	kolovrátok,	kolovrátek,
wrotek	praslica	přeslice
kołowy	gulový, kolový	kulový, kolový
kołpák	čiapka; veko	čepice; víko

Na severovýchodnej hranici Spiša, kde rieka Dunajec tvorí hranicu medzi Poľskom a Československom, sa už od roku 1518 nachádza — dnes vynovený a rekonštruovaný — Rubrum clarestrum, čiže Červený Kláštor zvaný tiež Lechnický kláštor. Je to vzácná čsl. kultúrna a národná architektonická pamiatka, v ktorej je dnes umiestnené Zamagurské múzeum a škola v prírode mesta Bratislavu.

Pred vchodom do kláštorných budov.

ZAMAGURSKI v ČERVENOM

Dejiny kláštora

Červený Kláštor založil v roku 1319 magister Kokoš, jeden z predkov rodu Berzeviciarovcov, prvý majiteľ velkého dunajeckejškého panstva. Usídlil sa tu rad kartuziánov.

V priebehu troch storočí získal mnoho poddanských obcí a vinice v Zemplíne, ako aj podiel na výnose košického tridsiatku. Popri kláštore viedla významná obchodná cesta zvaná „solná“, spájajúca bývalé Uhorsko s Poľskom.

V 16. storočí bol kláštor spustošený. Roku 1563 bola rehole zrušená a v roku 1567 sa končí doba pobytu kartuziánov v Červenom Kláštore.

Za nasledujúceho poldruha storočia kláštor vystriedal niekoľko cirkevných a svetských majitelov. Od roku 1710 mal ho kamaldulskí mnísi do roku 1782, t.j. do zrušenia rehole. Začas bol kláštor v správe štátu. Od roku 1820 ho malo novozriaďené gréckokatolícke biskupstvo v Prešove. Po požiari v roku 1907 kláštor začal pustnúť. Za prvej ČSR sa na ňom robili menšie úpravy. Až dnes, po rekonštrukcii, s ktorou sa začalo v roku 1952, bol zrenovovaný a čiastočne uvedený do pôvodného stavu.

Obidva rady mníchov sa popri polnohospodárstve venovali aj liečeniu nemocných a príprave liekov. Táto činnosť je späť s menom frátra Cypriána. Za kartuziánov kvitlo tuná knižné maliarstvo, za kamaldulov pôsobil tu spišský rodák Romuald Hadbavny, ktorý spracoval slovník latinsko-slovenský a prvý preložil Pismo sväté do slovenčiny.

Feudáli okolitých hradných panstiev a rehole kartuziánov v Červenom Kláštore

a krížovníkov v lúku získali obrovské majetky, na ktoré pracovali poddaní. Tažké bolo neznášať pasívneho gľavu na ním poplatkov, čo do h

husitské vojskovo porované privržencami husa napadli Krakova bohatyrený Kláštor plienili ho. Sociálnutie i pôdu u domácností bolo s feudálnym. B. pri Haligovciach mený tál zvaný Aksamitka viedla samita, ktorý si nedaleko Plaveč.

Celkový historický vývoj, svedomé podmienky súčasného izolovaného priemyselných, našli si materiálnej a dnešnej kultúre to oblasti. Typické mestské domy, drevorubáčské pastierstvo svojazný Ludovík a architektúra folklórna tvorí ludové základy Zamagurí mnohých dodnes žijúcich.

Červený Kláštor návštevníkům svojou bohatou historiou, mäť svoju jedinou flórou okolitej prírody, je známy národný. V lete s podmienkami pre janie vodovodov a turistické trasy v priekopách historických pamiatok.

Expozie múzea

Historická expozícia predstavuje kláštor, jeho lásky,

stává se i toto...

SPOR O JULII. Julie je několikatýdenní nemluvně a její matka, 31letá Rita Looseová, je pedagožkou, poradkyní ve výcvikovém stredisku pohraniční služby NSR. Je to výborná pracovnice, vynikající odbornice. Vlastne byla, protože nyní její nadřízení změnili své mínění a došlo k vážnému

sporu. Sporu o Julii. Paní Looseová se totiž po mateřské dovolené dostala do práce s dítětem a se vším, co k nému patří, tedy s plenkami, kojenecou lahví, výživou atd. Ve své kanceláři zřídila dětský pokoj. Její spolupracovníci nic proti tomu nemají, ale šéfově usoudili, že nebude moci při dítěti plnit své povinnosti. Paní Looseová prohlásila: „V prvních měsících života dítě musí mít při sobě matku. Nesvěřím Julii žádné cizí osobě. Dokážte mi, že nyní pracuje hůř!“ To jí dokázat nemohou, protože pracuje bezvadně. Ze zaměstnání ji propustit nelze, je státní zaměstnankyně a jako takovou ji chrání zvláštní předpisy. Ovšem, článek o přinášení dítěte do zaměstnání samozřejmě neobsahuje. Při rozhodné soud. Prozatím Julie „úraduje“ s mámou v její kanceláři. Na snímku: paní Looseová s dcerou.

DIEVČA SPRED TISÍCROČÍ. Čínskí archeológovia oznamili svetovým vedeckým kruhom o neobvyklom objave. Počas archeologických vykopávok nedaleko mesta Lou-Lan objavili hrob

mladej ženy, ktorú pochovali v tam吉šich púšťových piesoch pred 6 tisíc rokmi! Telesné pozostačky sú lepšie zachované ako egyptské múmie. Mladá Čínska, ktorá zomrela pred mnohými storočiami, je zahalená hrubou vlnenou látkou, na hlave má plstenú kapucňu, jej vlasy, obrvy a riasy sú skoro nenarušené... Neobyvklú múmiu odvezli do Šanghaja, kde ju naďalej skúmajú. Na snímke: dievča spred 6 tisíc rok.

EMANCIPACE V MAFII. V jižní Itálii dostává emancipace žen neobvyklou formu. Jak tvrdí sociolog Pino Arlacchi, ve zdejších četných mafiach stále častéji vedoucí úlohu mají ženy. Nastupují na místa zatímených šéfů nebo tých, kteří z obavy před policií muži uprchnou.

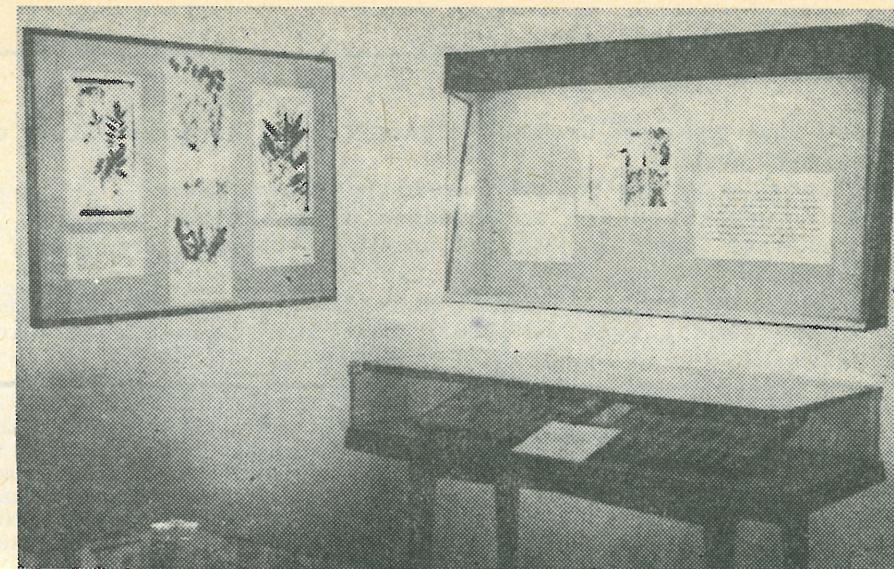
MANŽELKA VÝROBCU nábytku znemožnila manželovi využívať svojho manžela na ústa odvety, čo si musí dať vytrhnúť predný zub. Urazený manžel požiadal o rozvod a žiada náhradu za škodu vo výške okolo našich 2 mil. zlottedych za to, že v posledných dvanásť mesiacoch bol ukrátený bozký na ústa. Súd teraz skúma, aké asi hodnotu jedného bozku a bozkávanie na ústa patria alebo patrí medzi manželské povinnosti.

TAKRKA ZÁZRAK. Jaira Jayeová manželka anglického lekaře, doprovodila svého manžela na vědecký sjezd, ktorý sa konal v Haifě. Cestou do havarovalo; dr. Irving Jaye utrpěl nepatrné zranění, jeho manželka však byla těžce raněna a její život visel na vlnáku. Lékařům se podařilo udržet ji, ačkoliv v bezvědomí úrazu hlavy, na živu umělou dýcháním a infúzemi. Největším problémem však bylo čtyřměsíční těhotenství raněné ženy. Lékaři nejdříve pomýšleli na přerušení těhotenství, ale zdravotní stav pacientky zákon

2

3 4

SKÉ MÚZEUM OM KLÁŠTORE

v Lenku získali donácia-majetok na ktorých musel daný ľudzák bremeno ludivne. Reval naň odmietav, úteli do hôr, kde sa eke druzi.

ojská pporované polskými husitami napadli cestou z taty Černy Kláštor a vysociálne mutie našlo žirnu ceho obytelstva neuspokojujnym úkom. Bratrici mali ach opätný tábor, dodnes istka, po vodec Petra Ak-sidil v neďalekom hrade

istorický voj, svojrázne príkry a skôr izolovanosť od h centieni svoj odraz v duchovnej kultúre ľudu tej-pické mestnania — rybováctvo, stierstvo a iné — lový oden architektúra, ako tvorba ľudové zvyky sú v guria mnichových miestach

áštor vi návštěvníkov nieshatou históriou, ale najedinečnou flórou a krásou dy, ktoré známa ako Pie-ný park. V lete sú tu dobré re pestovanie vodných špor-ké vychádzky v prírode a po-torickým pamiatkách.

ozide

ea

expozič predstavuje dejiny o hospodársky, sociálny a

kultúrny význam v minulosti, zachytáva aj obdobie feudalizmu, husitského hnutia a činnosť Bratrikov na Spiši.

Národnopisná expozícia charakterizuje zberné a koristné hospodárstvo, polno-hospodárstvo, lesné hospodárstvo, zariadenia pre domácnosť, domácku výrobu plátanu a súkna, výživu ľudu a ľudový odev.

V obnovenom mníškom domku — pustovni je umiestnená lekárenská expozícia, v ktorej je herbáreň, lekáreň, alchymistická dielňa a kaplnka. Táto expozícia nadáváže na činnosť frátra Cypríana, ktorý v kláštore založil lekáreň. V kláštore bola kedysi aj nemocnica-lazaret a teologická škola.

Jadrom muzeálnej expozicie je gotický zbarokizovaný kostol z roku 1360, ktorý je v štadiu pred rekonštrukciou. Pozornosť si zaslúži refektár s objavenými a obnovenými neskorogotickými freskami.

Na dvore sú dvoje vertikálne, južné a západné, obnovené slnečné hodiny.

Expozicie múzea sú v prevádzke po celý rok, okrem pondelkov. V lete je múzeum otvorené nepretržite celý týždeň. Výklad aj v cudzích jazykoch — nemecky, francúzsky, maďarsky, rusky, anglicky a poľsky. V múzeu si možno vypočuť aj chrámovú hudbu. V súčasnosti sa robí prestavba kúrenia v kláštore, ale múzeum je otvorené.

Pozývame touto cestou na návštěvu perly Pienín — Červeného Kláštora a jeho múzea našich krajanov z Polska, ktorých srdečne privítame goralským pozdravom. Vitojče u nos za Magurovou.

FRANTIŠEK SOSKA
správca múzea
Červený Kláštor

Pohľad z Červeného kláštora na Tri korúnky.

ku v parusel zený nášich ných rí o aká a či ne- znemožnil. Mijely týdny a k údivu lekařů těhotenství probíhalo normálně. Bylo nutno jen zavést intenzívnejší výživu matky. Po čtyřech a půl měsíce, koncem devátého měsíce těhotenství, rozhodli se lékaři k rizikantní operaci, císařskému řezu. Narodil se 2,5kilogramový, zdravý, dobře vyvinutý a čilý chlapeček. Matka operaci vydržela, ale je dále v bezvědomí a pravděpodobně se nikdy nedoví, že má syna...

hráčok akýchsi anonymných nepriateľov.

K prvemu stretnutiu byvalých Beatlesov a ich rodin došlo nedávno v Londýne, v sochařskej sieni Marylebone a neskôr v elegantnej tanecnej sále „Rags“, kde sa konala svadobná hostina. Po druhýkrát sa ženil Ringo Starr. Jeho novou manželkou je 34-ročná americká filmová herečka Barbara Bachová.

Jediným členom skupiny Beatles, ktorý sa nadálej záoberá profesionálne hudbou, je Paul Mc Cartney. George Harrison spieva už veľmi zriedkavo, Ringo Starr sa záoberá obchodným

podnikaním a občas hrá vo filmech. Ale na svadbe zaspievali všetci traja ešte raz. Paul si sadol za klavír, George hral na gitare a Ringo, kedy vynikajúci bubeník, vyklopával rytmus nožom a vidličkou na nádobe pre chládenie šampanského. Spievali svoju známu pesničku „All you need is love...“ A ešte raz uistovali, že už nikdy nevystúpia spolu pred verejnoscou. Na snímke: George s manželkou, Ringo s manželskou a Paul s manželkou a dvomi deťmi.

ROZSIAHLA PLANTÁŽ na mandarinkovníkoch v provincii Transvaal v JAR bola po dlhé roky terčom stád pavíánov. Nijakým prostriedkom nebolo možné zábraniť im v prepádávaní plantáži. A napokon svitlo jednej vynachádzavej hlavičke. Novátor na vrchol vysadil po všetkých stranach plantáže citrónovníky. Keď plochy dozreli, chlpati maškrtníci sa vrhli na úrodu, no miesto sladkých mandarínok hneď na kraji porastu nedočkavo zahryzli do kyslých citrónov. Odvtedy plantáže obchádzajú ako mor.

MISTER UNIVERSUM. V Columbus, štate Ohio sa každý rok konajú voľby „Mister universum“. Najkrajším alebo lepšie poviedané, mužom s najkrajšou poslavou na svete je podľa poroty Jusup Wilkosz, ktorý sa narodil v Nemecku, ale karieru chce urobiť v Spojených štátach. Manželka súčasného Heraklesa — Ruth je veľmi hrdá na svojho krásneho manžela, ale sa aj sťažuje: Odkedy Jusup získal tento titul, obdržiava od žien stovky listov s jednoznačnými ponúkami... Na snímke: Mister universum s manželkou.

OPÄT SPOLU. Ctitelia Beatlesov nemali dlho priležitosť vidieť ich spolu — od posledného koncertu slávnej skupiny uplynulo už 11 rokov. Nestrelili sa ani na pohrebe najschopnejšieho z nich, Johna Lennona, ktorého zavraždili v New Yorku. Do Spojených štátov pricestoval len Ringo Starr, ostatní dva sa vraj zlakli vy-

**stáva sa
aj takto...**

POZOR KRAJANIA!

Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku prijme ihneď do pracovného pomeru

- kultúrneho inštruktora pri ústrednom výbere KSČaS,
- kultúrneho inštruktora pri obvodnom výbere KSČaS na Orave.

Požadované aspoň stredoškolské vzdelenie, schopnosť organizovať a viesť ochočnícke súbory Spoločnosti.

Podrobnejšie informácie o pracovných a platových podmienkach vám poskytne Ústredný výbor Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, Kraków, ul. Szpitalna 38/8, tel. 212—92.

Na návštive u Mila Urbana

Môj záujem o tvorbu a osobu Mila Urbana, významného slovenského spisovateľa medziročného obdobia, pramení z dvoch príčin. Prvou je moje štúdium slovenskej literatúry na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Druhou príčinou je skutočnosť, že Milo Urban, rovnako ako ja, pochádza z Oravy.

Urban vo svojich poviedkach, ale aj vrcholných dielach — románoch Živý bič a Hmyl na úsvite zobrazuje dedinu s jej vlastným pohybom a vojnou, presnejšie jej dôsledok na dedinu. Nemožno jednoznačne určiť, ktorá zložka je hlavná, lebo obidve sa prelínajú a do istej miery podmieňujú. Už prvé Urbanové poviedky a novely Jašek Kutliak spod Bučinky, Za vyšným mlynom, Staroba a ďalšie svedčia o tom, že sa chce hlboko ponoriť do základných ľudských pudsonov a inštitúcií, citov a sklonov, ktoré formovali vtedajšiu životnú filozofiu a mentalitu oravského dedinčana. Preto sa nezdráha opisovať ani mátožne situácie, ani portrétovať veľkých silákov alebo zanietencov z ľudu, u ktorých sa prejavovali niektoré jeho dávne a skryté sily. Týkymto spôsobom Urban vedel podávať zvlášt pôsobivé zábery z intímneho života a ľubostných citov svojich hrdinov.

Hlbšie štúdium Urbanovej tvorby a vedomie toho, že sme, aj keď s istým časovým rozdielom, obidvaja vyrastali pod tou istou Babiou horou, umočnilo moju túžbu spozať sa s ním osobne.

Tak som sa, hoci neohlásený, vybral jedného dňa na návštěvu k Milovi Urbanovi. Prívítala ma staršia usmievavá paní, ktorá ma hned pozvala ďalej. Ocitol som sa v pracovni M. Urbana, ktorý odložiac polsku Literatúru, vstal, aby ma privítal. Je to starší, prešedivý pán. Hoci má 77 rokov, je veselý a plný životného elánu. Hned, keď som sa predstavil a povedal, že som z Oravy, dozvedel som sa od pani Urbanej, že jej otec pochádzal z Jablonky. Volal sa Paniak. Pán Urban zasa spominal na svoje mladé roky, ktoré prežil v hájovni na Prívarovke, Polhare a Trstenej na Orave. Spomenul svojho otca horára, ktorý mu zomrel, keď mal 16 rokov. Potom sa rozhovoril o najťažších rokoch v živote: o tom, ako musel utieť na konci vojny z Bratislavu na bezpečné miesto, ktorým sa mu zdalo byť Rakúsko. No tam miesto ochrany ho Američania zatvorili do väzenia a neskôr previezli do koncentračného tábora v Alpách. V ľahkých podmienkach, ktorých následky ešte dnes cítim, prežil dva roky,

— Za ostaňom drôtom nás stražili americkí vojaci, zrejme nejakí farmári, ako nejakých zločincov. Nevedeli sme, za čo nás zatvorili a ako dlho to ešte bude trvať.

Potom ho čakali ďalšie dva roky neistoty a strachu, ktoré prežil v pražských a bratislavských väzniciach. Konečne po mnohých vyšetrovaniach a dvoch procesoch ho 16. decembra 1948 prepustili na slobodu. Uchýlil sa aj s rodinou do Chorvátskeho Grobu, kde prežil 25 rokov. V r. 1974 sa natrvalo prestaloval do Bratislavu, kde žije dodnes.

Potom sa rozhovor obrátil na moje štúdium a budúcu prácu. Zaujímal ho náš krajanský život, naša činnosť, do ktorej nám zaželal vela úspechov. Čas rýchlo plynul a ja by som bol zabudol opýtať sa pána Urbana na jeho vlastnú tvorbu. Akoby odhalil môj zámer, ukázal mi polský preklad poviedok a noviel pod názvom Výkriky bez ozviny (Wołanie bez echo). Vysoko hodnotil tento preklad a vyslovil uznanie prekladateľovi Andrzejovi Piotrkowskemu. Tak sme sa vlastne dostali k tvorbe Mila Urbana.

— Vaša tvorba — opýtal som sa — je dosť rozsiahla; zberky poviedok, päť románov, všetky sú napísané pe-

kným farebným a metaforickým jazykom. Veď práve jazyk alebo štýl vaše prózy popri téme je tým, čo spôsobilo, že vaše dielo zaujíma významné miesto vo vývine slovenskej literatúry. Môžete mi povedať, ako ste k tejto vyjadrovacej forme dosli?

— S rečou som mal ľahkosť — som z goralkej oblasti Oravy a doma sme často hovorili goralčinou. Od prvej triedy som chodil do maďarskej školy. V Záhrivej, kde som sa prestaloval k starým rodičom, sa hovorilo pekne po slovenskom — tam som pochytil takú peknú slovenčinu. V školách sa až po prevráte v 1918-om roku začalo vyučovať v slovenskom jazyku. Bola to všejaká zmes slovenských, maďarských a českých slov, preto som sa aj ja už vo svojich počiatocných práciach pokúšal očistiť a obhodiť slovenčinu. Pomohla mi v tom aj moja novinárska práca. Okrem toho som vela čítať dieila našich a inonárodných spisovateľov, čo, myslím si, tiež malo nemalý vplyv na moje vyjadrovanie.

— Horovia sa, že každý má svoje „literárne lásky“. Máte aj vy svoje?

— Mal som ich mnogo, ľubil som všetkých od Tolstého po Šolochova, z polskej literatúry od Sienkiewicza cez Reymonta a Tetmajera. Tetmajer mi ukázal, čo možno z tzv. regionálnej tematiky vybrať. Mne zostal v pamäti goral Kutliak; z toho potom vznikla poviedka Jašek Kutliak spod Bučinky.

Úplne ma očaroval Leonid Andrejev; bol to extravagantný ruský spisovateľ, ktorý opisoval nevšedné situácie a zvláštnych ľudí. Napísal napr. Poviedky o siedmich obesených. Popchol má, veď človek nemusí písat len o tom, čo ostatní, treba hľadať aj iné cesty. Tie jeho literárne veci boli skvelé; v mnohom mi poradil, pošepol, veľmi podnetný bol pre mňa. Dostojevského som sa zlakol. Zločin a trest som odložil, ale potom som si povedal — prečo nie, veď aj takéto veci sa stávajú.

Solochov ma tiež zaujal, najmä jeho Tichý Don. Veľmi dobre sa to číta, hoci u nás kozákovo nebolo, človek to porovnáva s našimi pomermi.

— Známa je vaša prozaická tvorba, ale ja viem, že ste napísali aj divadelnú hru Beta, kde si?, ktorá nebola publikovaná. Čo vás viedlo k pokusu o takýto záner a prečo ste v ňom nepokračovali?

— Drámu Beta, kde si? som napísal v r. 1924. Hral som vtedy v trnavskom Spolku sv. Vojtecha ohočníckeho divadla. Keď som už videl, ako to tam chodí a ako má taká divadelná hra vyzerat, dal som sa na písanie tejto drámy. Nemala však veľký úspech. Až v posledných rokoch ju uviedli v Púchove, Handlovej a Spišskej Novej Vsi.

Pokúsil som sa ešte o dve drámy, ale bolo to beznádejne, to nebolo pre mňa, tam treba kadejáke figle...

— Vaša posledná kniha pod názvom Zalená krv vyšla pred desiatimi rokmi. Je to kniha spomienok na detstvo. Pokračujete v písaní ďalších spomienok alebo ináč povedané, myslíte si, že svoje dielo ste týmto už uzavrteli?

— Ja nič nemyslím. Čo som mal napísat, to som už. Mám nejaké rukopisy, ešte nepublikované. Ale po chvíli skromne dodáva:

— Človek nikdy nevie, kedy ho má za kopne. (Skrátené)

EUGEN MIŠINEC

NEDECA

Prišiel som sa do Nedece pozrieť, ako sa pripravuje tamozjší folklórne súbor na folklórne slávnosti v Detve na Slovensku, kam ho pozvalo OZS MS v Bratislave. V tomto roku nedecí ochočníci dostali pozvanie aj na festival goralských súborov v Žywci. Žiaľ, nemohli sa ho zúčastniť, keďže termín festivalu kolídal s vystúpením v Detve.

Tentokrát súbor nacvičoval nový program — nedecí svadbu. Skúšky

sa konali v priestrannej nedeckej klubovni, ktorá umožňuje predvádať všetky tanečné evolúcie. V popredí pod stenou sedí „hudba“ na čele s primášom Jozefom Mirgom, ktorého si nedecí súbor „požičal“ spolu s najmladším členom kolektívu Mariánom Kalatom z Novej Belej. Sice aj v Nedeči majú dosť muzikantov, lenže cez leto mnohí z nich pracujú ďaleko mimo svojho rodu a nemôžu sa zúčastniť na každej skúške buď vystúpení.

Hlavne slovo na skúške patrí režisérske a vedúcej nedeckej súboru Žofii Bogáčikovej, agilnej a osvedčenej krajanke, organizátore skoro všetkých miestnych podujatií. Jej hlavným spolupráčom je predsedu MS Michal Kužel. Má na starosti skoro všetky organizačné záležitosti, a keď treba, nestráni sa ani zabehnúť domov za oneskorenčami.

Muzikanti netreplivo počítajú slákmami, ladia nástroje. V sále je rušno. Na povel režisérky všetko tichne. Muzikanti začínajú predo hrávkou a o chvíli všetci členovia spoločne intonujú nedecí svadobné spievavky. Stop — ozýva sa režisérka. Spievate príliš vysoko, začíname odznova. Niektoré časti programu treba opakovat niekoľkorát, cibrit, kým ich predvedenie uspokojí režisérku. Členovia súboru cvičia so zariadením, niekedy sa dokonca poškripia, lebo nie všetci sa zhodujú so spôsobom predvedenia tanca alebo scénky. Vítazí jednak najvhodnejšia koncepcia a pokojný, no veľmi rozohnutý hlas režisérky, ktorá sa zavŕše až trocha rozčuli, keď sa niektorý z členov súboru trochu pozabudne a nesústredi sa na skúšku. Vtedy aj hlasnejšie zakričí. Je to však vážna skúška a disciplína tuná rozohned patrí.

Mládež je veľmi očotná — hovorí krajanka Žofia Bogáčiková. Máme však niekedy problém s dochádzkou členov na skúšky. preto sa stáva, že musíme improvizovať, aby ostatní neprichádzali darmo. (Chcel by som len podotknúť, že viac sebadiscipliny by nezaškodilo: nielen členom nedeckej súboru, v čom mi asi dá za pravdu kr. Ž. Bogáčiková.) Náplňou nášho programu je nedecí svadba od príchodu so sobaša, s tradičnými zykmami, tanca a spevom. Na moju otázkú, odkiaľ čerpá ľahko sil a trpečlivosť pre prácu so súborom, sa len záhadne usmieva. Podotýka len, že niekedy treba mať železné nervy, aby sa dalo všetko vydražiť. Predpokladám, že je to jej životná pasia a odmenou sú úspešne vystúpenia.

Využívam príležitosť a pýtam sa jedného z učinkujúcich Bonifáca Kriščíka na jeho pôsobnosť v súbore. Na dedine — hovorí — je to prakticky jediná možnosť kultúrneho výžitia, v ktorom možno spojiť príjemné s užitočným. Folklórne súby sú v podstate pokračovateľmi ľudovej tradície — zvykov a obyčajov. V našom prípade spievame autentické piesne, ktoré ešte aj dnes možno počúť. Ja v tomto súbore pôsobím už dva roky, predtým som bol vo vyšnolapšanskom súbore, odkiaľ pochádzam. Napriek tomu tvoríme výborný kamarátsky kolektív. Veľmi príjemné zážitky mám s vystúpením na Oravskej priehrade na Slovensku. Už vopred sa teším na vystúpenie v Detve.

Skúška pokračuje. Hudba, spev a dušpot tanečníkov počúť do neskorej noci. Schádzajú sa skoro každý večer, aby nadobudli istotu v predvádzaní programu a aby dobre reprezentovali v starej vlasti a medzi krajanmi zo zahraničia svoju obec a všetkých Slovákov z Polska.

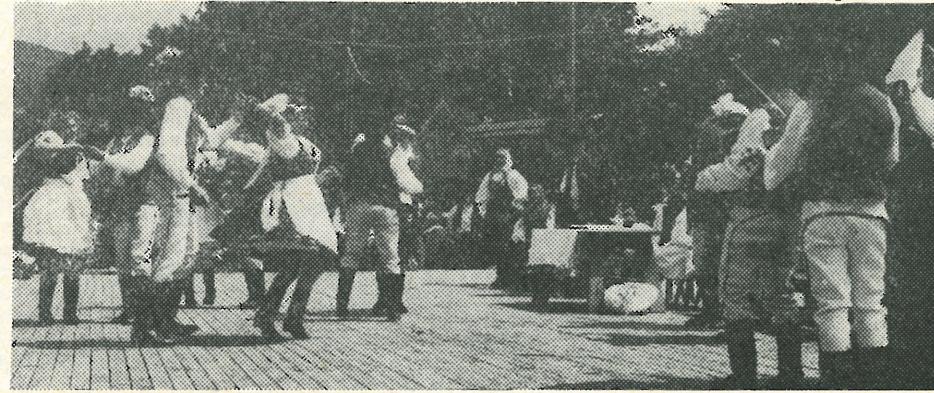
DOMINIK SURMA

POZDRAV REDAKCII:

KRÁSNY POZDRAV Z FOLKLÓRNYCH SLÁVNOSTI SPOD POLANY V DETVE ZASIELA
SÚBOR Z NEDECE A Ž. BOGAČÍKOVÁ.

A hľa na našej snímke ich vidíte už počas tohorečného vystúpenia na Folklórnych slávnostach v Detve. Reportáz z týchto slávností uverejníme v budúcom čísle.

Foto: Filip Lašut

DOLNÁ ZUBRICA

Chcel by som sa vyjadriť k niektorým otázkam krajanskej práce našej Spoločnosti, najmä na Orave. Prvá vec, na čo chcem upozorniť, je volebná kampaň v miestnych skupinách, ktorá sa má uskutočniť podľa rozhodnutia pléna UV v období od októbra do marca 1982. Podľa mňa mali by sme ju začať už teraz a zavŕsiť do konca tohto roka. Totiž zo skúsenosti viem, že takáto kampaň sa nám doteraz vždy pretiahla, čo neprospevalo krajanskej činnosti. Pred novým rokom mala by sa uskutočniť aj obvodná schôdza, ktorá by zhodnotila uplynulé obdobie, aby sme vedeli, čo treba zlepšiť, čo nadrábať a pod.

Samozejme, treba organizovať aj iné schôdzky, napr. s rodičmi, venované vyučovaniu slovenského jazyka buď pedagogiam pre školskú mládež. Podľa mňa stromčeky, ktoré organizujú miestne skupiny pre žiakov učiacich sa slovenčinu, bývajú príliš neskor. Mali by byť vo vianočnom období a najneskôr v prvých dňoch januára, kedy spôsobia deťom najväčšiu radosť.

Jednou z častých chýb v našej činnosti je aj to, že sa s výsledkami obvodných schôdzí či iných zasadnutí neoboznamuje sústavne členov na schôdzach miestnych skupín, nerealizuje sa rozhodnutia, až pride ďalšie zasadanie a všetko sa začína nanovo. Trpí na tom celá krajanská činnosť. Musíme tuná poznamenať, že rozhodné zlepšenie si vyžaduje aj účasť členov na schôdzach. Myslim, že dobrým východiskom by bolo premietnuť pri príležitosti schôdzky dobrý slovenský film, čo by akiste prispele k vysokej frekencii členov. Zdá sa mi, že na posledy sa vôbec zanedbalo otázku premietania slovenských filmov, ktoré by si krajania, tak radi pozreli.

U nás v Dolnej Zubri máme okolo 200 predplatiteľov Života, lenže s doručovaním časopisu boli doteraz problémy. Ja som tento rok dostal iba májové číslo. Rád by som vedel, čo urobila pošta so Životmi za prvé štyri mesiace, kde sa podeľo 800 výtlačkov nášho krajanského časopisu? Je to trestuhodná nedbalosť doručovateľov a vzbudzuje pobúrenie čitateľov.

Naša Spoločnosť dostáva rok-ročne z Matice slovenskej pekné knižkové kalendáre Domové pokladnice, ktoré krajania radí čítať. Vždy som bol presvedčený, že ich dostávajú predovšetkým najzaslúžilejší aktivisti KSČaS. Tento rok však ŤV na mňa, ale i na iných činiteľov, akosi zabudol. Neviem, či preto, že pre starobu už nevládzem takto pracovať ako predtým?

A ešte jedno. V nastávajúcim období malí by sme venovať oveľa viac pozornosti práci klubovní miestnych skupín, aby sa stali ozajstnými strediskami krajanského kultúrneho a organizačného života. Mala by taktiež riadne fungovať obvodná klubovňa v Jablonke s presne stanovenými pracovnými hodinami (napr. raz týždenne), kde by krajania z miestnych skupín mohli prísť za funkcionári OV poradiť sa buď vybaľiť konkrétnu záležitosť MS. Hodno sa nad tým zamyslieť.

JÁN KOVALÍK

S matičnými kalendármami má kr. J. Kovalík pravdu. Ústredný výbor nesmie zabúdať na starších, zaslúžených aktivistov, ani čakať, až sa ich budú sami dožadovať. Posielame kalendár z redakčných rezerv. V iných otázkach prosíme, aby sa vyjadril tajomník ústredného výboru — REDAKCIA

Krajania z Podsrnia (zľava): podpredseda MS KSČaS Jozef Bonk, dcéra predsedkyne M. Chovancovej — Štefánia a Jozef Latiak.

Foto: J. Šternogára

PODSRNIE

O tejto oravskej dedinke Život už viackrát písal. Spravidla s uznaním trebars aj preto, že miestna skupina KSČaS, ktorú dlhé roky viedie predsedkyňa Mária Chovancová, bola veľmi aktívna a činne sa podielala na krajanskom organizačnom a kultúrnom dianí. Naposledy však pôsobnosť MS značne ochabla. O jednej z príčin tohto stavu hovorí podpredseda a jeden zo zakladateľov miestnej skupiny Jozef Bonk:

— V Podsrní sme skoro od vzniku MS mali dobrý divadelný krúžok, ktorý som začas aj ja viedol. Keď sa v šesdesiatych rokoch rozpadol, už sme ho nemohli dať dokopy. Tažkosti s obnovením jeho činnosti súvisia so zrušením slovenského vyučovania v našej škole. Dnešná mládež neovláda buď len veľmi slabo slovenčinu, ktorú predsa očotníci veľmi potrebujú, keď majú hrať slovenské hry. Preto si myslím, že prvoradou vecou je obnoviť vyučovanie slovenského jazyka v škole. Iba na tomto základe možeme

budovať budúcnosť očotníckeho a vobeč krajanského hnutia u nás.

A zatiaľ škola vobec neprejavuje záujem o vyučovanie slovenčiny a naďalej neohlasuje zápisu na tento predmet — zdôrazňujú to svorne dcéry predsedkyne — Štefánia a Kristína, ktoré dlhé roky pôsobili v spojenom súbore OV KSČaS na Orave. Zároveň podotýkajú, že podľa ich mienky pri náležitej organizačnej a propagácej práci aktívnu miestnej skupiny sú vyhliadky najst kandidátov a obnoviť vyučovanie materinského jazyka. Mal by im v tom pomôcť aj OV KSČaS na Orave.

Krajania mnoho hovoria aj o všeobecných problémoch obce. Mnohé z nich sa vlastne zhodujú s problémami Harkabuza (viď článok na str. 6), teda s potrebovou výstavby skladu na umelé hnojivo, zdravotného strediska, s nefungujúcim telefónnym spojením atď. Zároveň navrhujú zrušiť miestny bar a v jeho priestoroch zriadit obchod s článkami domácej spotreby a výrobkami pre polnohospodárstvo. Stažujú sa aj na autobusové spojenie a žiadajú nutne zaviesť druhú riadnu linku, lebo jedna za celý deň nastačí. Adresujeme tieto otázky Gminnému úradu v Rabe Wyżnej.

J.S.

Naše intervencie

V SÚVISLOSTI SO STAŽNOSŤOU NAŠEJ CÍTATELKY NA RIADITEĽA ZÁKLADNEJ ŠKOLY Č. 1 V MALEJ LIPNICI SME DOSTALI ODPOVEĎ ZO DŇA 14. MÁJA T.R. (01.5016/A/27/81) OD NÁMESTNÍKA KURÁTORA OSVETY A VÝCHOVY V NOVOM SĄCZI MGR. MIECZYŚLAWA PACHOLARZA. HOČI TÁTO ODPOVEĽNIE JE ZRETELNA, NIET POCHYBNOSTI, ŽE STAŽNOSŤ NAŠEJ CÍTATELKY BOLA OPRÁVNENÁ. PRINÁŠAME OBSAH TEJTO ODPOVEDE:

Kuratorium Osviaty i Wychowania w Nowym Sączu uprzejmie informuje, że w wyniku zbadania sprawy utrudnień w zapisach dzieci na naukę języka polskiego w szkole podstawowej nr 1 w Lipnicy Malej ustalono co następuje:

1. Dokumentacja techniczno-kosztorysowa na budowę drogi lokalnej w ciągu dróg Łapsze Wyżne-Łapszanka-Jurgów w miejscowości Łapszanka jak również na budowę muru oporowego, a także mostu została wykonana przez Biuro Projektowe w Krakowie w 1980 r.

2. Wykonanie robót drogowych zostało zlecone w tymże roku Rejonowi Dróg Publicznych w Nowym Targu, który zlecenie przyjął i wykonał część prac ziemnych na kwotę ok. 350 tys. zł.

3. Dalsze prace zostały uzależnione od przebudowy części linii energetycznej wobec czego Urząd Gminy zlecił opracowanie dokumentacji techniczno-kosztorysowej do Rejonowego Zespołu Usług Projektowych w Nowym Targu. Dokumentacja ta została wykonana, jednakże wszelkie prace zostały wstrzymane z uwagi na ciężkie warunki zimowe.

4. O przebudowę w/w linii zwróciły się do Zakładu Energetycznego w Krakowie, wniosek nasz został jednak załatwiony odmownie.

Mając na uwadze powyższe, pracę powierzono wykonawcy prywatnemu, który zobowiązał się ją zakończyć do 15.08.1981 r., po tym okresie Rejon Dróg Publicznych w Nowym Targu przystąpi do robót wynikających z harmonogramu.

Informujemy równocześnie, że Dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 1 w Lipnicy Malej organizował zapisy na naukę języka polskiego po raz pierwszy.

V minulom čísle Života sme na str. 3 v článku Zabudnutá cesta písali o.i. o tažkostach s výstavbou cesty v Lapšanke. Obrátili sme sa v tejto veci na Gminný úrad v Nižných Lapšoch. Dostali sme odpoved', v ktorej sa však neuvádzala, čo podnikol gminný

úrad a Rajón verejných ciest v Nowom Targu, aby túto investíciu dokončili. Konštatovaním, že to nezávisí len od gminného úradu, nedali odpoveď na základnú otázku, kedy bude dokončená cesta v Lapšanke. V odpovedi gminný úrad píše:

1. Dokumentacja techniczno-kosztorysowa na budowę drogi lokalnej w ciągu dróg Łapsze Wyżne-Łapszanka-Jurgów w miejscowości Łapszanka jak również na budowę muru oporowego, a także mostu została wykonana przez Biuro Projektowe w Krakowie w 1980 r.

2. Wykonanie robót drogowych zostało zlecone w tymże roku Rejonowi Dróg Publicznych w Nowym Targu, który zlecenie przyjął i wykonał część prac ziemnych na kwotę ok. 350 tys. zł.

3. Dalsze prace zostały uzależnione od przebudowy części linii energetycznej wobec czego Urząd Gminy zlecił opracowanie dokumentacji techniczno-kosztorysowej do Rejonowego Zespołu Usług Projektowych w Nowym Targu. Dokumentacja ta została wykonana, jednakże wszelkie prace zostały wstrzymane z uwagi na ciężkie warunki zimowe.

4. O przebudowę w/w linii zwróciły się do Zakładu Energetycznego w Krakowie, wniosek nasz został jednak załatwiony odmownie.

Mając na uwadze powyższe, pracę powierzono wykonawcy prywatnemu, który zobowiązał się ją zakończyć do 15.08.1981 r., po tym okresie Rejon Dróg Publicznych w Nowym Targu przystąpi do robót wynikających z harmonogramu.

Informujemy równocześnie, że duża trudnosť przy budowie drogi stanowi také koniečnosť vykonania muru oporowego, na budowę ktorého Wojskowa Komisja Planowania nie može zapewniť nam przydziału cementu, oraz stali z uwagi na deficit materiálov budowlanych, mámy natomiast zgromadzone čiastočne kruszywo až drewno, ktoré dostarczyla miejscowa ludnosť.

Mając na uwadze w/w obiektywne trudnosti, budowa drogi nie przebiega zgodnie z harmonogramem, leč nie je to uzależnione od samego Urzędu Gminy Łapsze Wyżne.

z up. Naczelnika Gminy
MARIA GRUDZIĘN
Sekretarz Urzędu Gminy

PASTIERSKY SVIATOK

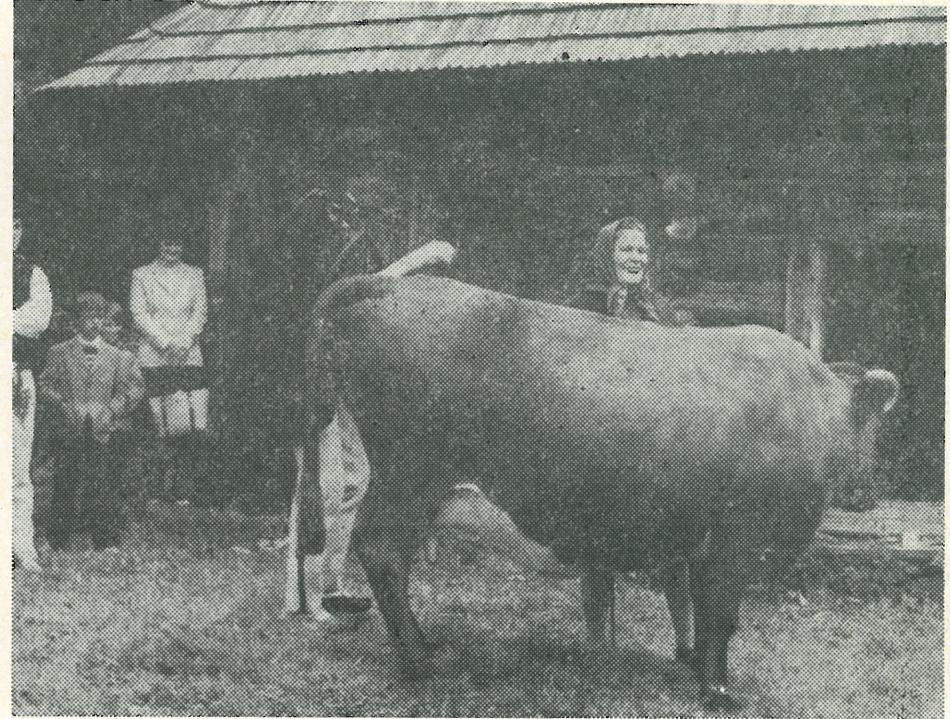
Ešte raz sa vraciame k Pastierskemu sviatku na Orave, ktorého sa zúčastnili aj súbory našej Spoločnosti. Ako sme už písali, v posledných rokoch sa na tomto podujatí popri prehliadkach kapiel a folklórnych súborov koná aj súťaž poézie v oravskom nárečí. Genovéva Zioberová z MS KSČaS v Harkabuze si pri tejto príležitosti pripravila bášničku práve o pastieroch a ich zvykoch. Tu je úryvok:

Na šv. Jóna ido krowicki na poso,
a pastyrze jedzynie w kosoleckak nieso.
Na poswisku musi byc wielko trowa,
zeby sie napasla kazdo krowa.

Pote ogień ozpolo, az sie wengle zarzo,
to pastyrze na frystyk jajeśnicke prazo.
A jak kto ze starsyk ku pastyrzom zojdzie,
to sie i lo niego coś z jedzynio nojdzie.
I skoda ze na Orawie tyn zvycoj zanika,
bo dziś miasto pastyrza wbijajo kulika.

Na snímoch: súbor MS KSČaS z Malej Lipnice počas otvorenia Pastierskeho sviatku; vystupuje maloliptnická kapela; kraján Andrej Venigrín predstavuje zvyk, ako sa voľake vyháňalo dobytok na pašu.

Foto: J. Šternogára

Životopisy členov vedenia strany

STANISŁAW KANIA

Narodil sa v r. 1927 vo Wrocanke (Krośnieńskie vojvodstvo) v rolnickej rodine. Študoval na Ekonomickej fakulte Vysoké školy spoločenských vied pri UV PZRS. V roku 1945 vstúpil do PRS. Zastával viaceré stranické funkcie o.i. bol členom exekutív UV PZRS v Rzeszove. Zároveň aktívne pôsobil v mládežníckych organizáciach. V roku 1958 prešiel do práce vo Varšavskom výbere PZRS. V roku 1968 sa stal vedúcim Administratívneho oddelenia UV PZRS. Na IV. zjazde strany ho zvolili za zástupcu člena UV PZRS a na V. zjazde za člena UV PZRS. Od apríla 1971 je tajomníkom UV PZRS. Na VI. zjazde strany ho zvolili za člena Politického byra UV PZRS. Od r. 1975 je členom Politického byra a tajomníkom UV PZRS. Na 6. plenárnom zasadnutí UV ho zvolili za prvého tajomníka Ústredného výboru PZRS. Túto funkciu mu zverili aj na IX. mimoriadnom zjazde PZRS.

KAZIMIERZ BARCIKOWSKI

Narodil sa 22. marca 1927 v Zylechowе pri Minsku Mazowieckim v rolnickej rodine. Študoval polnohospodárstvo, je doktorom ekonómie. V roku 1946 vstúpil do Zväzu vidieckej mládeže „Wici“, v roku 1956 sa stal tajomníkom UV ZVM. V roku 1964 na IV. zjazde strany bol zvolený za kandidáta UV PZRS a na V. zjazde za člena UV PZRS. Zastával viaceré stranické a štátne funkcie, o.i. bol zástupcou, potom členom Politického byra a tajomníkom UV, ministrom polnohospodárstva v rokoch 1974–77, podpredsedom vlády a súčasne je členom Štátnej rady. Na IX. mimoriadnom zjazde strany ho zvolili za člena Politického byra a tajomníka UV PZRS.

TADEUSZ CZECHOWICZ

Narodil sa 29. júla 1935 v Małeczi v Piotrkovskom vojvodstve. Študoval na Łódzkej polytechnike, je doktorom technických vied. Pracoval v łódzských, závodoch bavlnárskeho priemyslu a v textilnickom ústave a zároveň pôsobil v mládežníckom a odborovom hnutí. V rokoch 1977–80 bol ekonomickým tajomníkom a od decembra m.r. je prvým tajomníkom Łódzkiego výboru PZRS. Na IX. mimoriadnom zjazde strany ho zvolili za člena Politického byra UV PZRS.

JÓZEF CZYREK

Narodil sa 20. júla 1928 v Białobrzesku v Rzeszowskom vojvodstve v rolnickej rodine. Študoval ekonomiu na Jagelovskej univerzite. Pôsobil v mládežníckych organizáciach. Od roku 1952 pracuje v Ministerstve zahraničných vecí a od augusta m.r. je ministrom zahraničných vecí. Na VI. zjazde strany ho zvolili za zástupcu člena UV a na VIII. zjazde za člena UV PZRS. Na IX. mimoriadnom zjazde strany ho zvolili za člena Politického byra a tajomníka UV PZRS.

ZOFIA GRZYBOVÁ

Narodila sa 18. augusta 1928 v Radomí v rolnickej rodine. Pracovala začala v Radomských tabakových závodoch, potom pôsobila v odborovom hnutí a dnes pracuje ako vedúca brigády v Závodoch kožiariskeho priemyslu „Radoskó“. Má neplné stredné vzdelanie. Zastávala viaceré stranické funkcie v závodnom, mestskom a vojvodskom výbere PZRS v Radomí. Od VIII. zjazdu je členou UV PZRS. Na IX. mimoriadnom zjazde ju zvolili za člena Politického byra a tajomníka UV PZRS.

HIERONIM KUBIAK

Narodil sa 30. septembra 1934 v Łodzi v rolnickej rodine. Má vysokoškolské vzdelanie — je profesorom sociológie. Od 1961 vedecky pracuje na Jagelovskej univerzite, je šéfredaktorom štvrtičníka „Przegląd Polonijny“. V rokoch 1961–64 pôsobil vo Zväze polských študentov. Je členom Krakovského výboru strany. Na IX. mimoriadnom zjazde strany zvolili ho za člena Politického byra a tajomníka UV PZRS.

JAN LABĘCKI

Narodil sa 21. mája 1943 v Górze (Suvalské vojvodstvo) v rolnickej rodine. Vzdelával sa na Odbornom kinematografickom učilišti. Od 1965 pracuje v Gdanských lodeniciach ako závrač. Pôsobil vo Zväze socialistickej mládeže. Na VIII. zjazde strany ho zvolili za člena UV PZRS. Od februára 1981 je I. tajomníkom ZV PZRS v Gdanských lodeniciach. Na IX. zjazde strany ho zvolili za člena Politického byra UV PZRS.

ZBIGNIEW MESSNER

Narodil sa 13. marca 1929 v Stryji (ZSSR) v robotníckej rodine. Študoval na Vysokej ekonomickej škole v Krakove, je profesorom ekonómie. Od 1950 pracuje na Ekonomickej akadémii v Katoviciach, kde o.i. bol v rokoch 1968–75 prorektorm a od 1975 je rektorom tejto vysokej školy. Zastával viaceré stranické funkcie vo vysokoškolskom a mestskom výbere strany v Katoviciach. Na IX. mimoriadnom zjazde ho zvolili za člena Politického byra UV PZRS.

MIROSLAW MILEWSKI

Narodil sa 1. mája 1928 v Lipsku pri Biebrze v Bielostockom vojvodstve (dnes suvalské) v inteligentskej rodine. Ako syn pluku začal v 16. roku života pracovať v bezpečnostnom aparáte, kde zastával viaceré funkcie. V tom čase absolvoval strednú a vysokú školu. V októbri m.r. ho menovali ministrom vnútra. Je divízny generálom a podpredsedom UV ZBoWiD. Na VI. zjazde strany ho zvolili za zástupcu člena UV PZRS, na VIII. zjazde za člena UV PZRS. Na IX. mimoriadnom zjazde strany ho zvolili za člena Politického byra a tajomníka UV PZRS.

ZBIGNIEW MICHAŁEK

Narodil sa 18. augusta 1935 v Pszewe (Katovickom vojvodstve) v baníckej rodine. Študoval na Vysokej polnohospodárskej škole v Krakove. Od 1969 je riaditeľom Polnohospodárskeho kombinátu v Głubczycach v Opolskom vojvodstve. Je členom VV strany v Opolu. Na IX. zjazde ho zvolili za tajomníka UV PZRS.

MARIAN WOŹNIAK

Narodil sa 2. marca 1936 v Dąbrowici na Wołyni v inteligentskej rodine. Študoval na Ekonomickej akadémii v Poznani. Niekoľko rokov pracoval v petrochemickom priemysle. V rokoch 1967–70 bol predsedom MNV v Płocku, potom do 1973 podpredsedom MNV vo Varšave. Od 1979 bol vojvodeom v Siedlcach. Zastával viaceré stranické funkcie na svojich pracoviskách. Na IX. mimoriadnom zjazde ho zvolili za tajomníka UV PZRS.

WOJCIECH JARUZELSKI

Narodil sa 6. júla 1923 v Kurowe (Lublinske vojvodstvo) v inteligentskej rodine. Počas vojny pracoval ako robotník na území ZSSR. V roku 1943 vstúpil do vznikajúcej I. armády Poľského vojska, s ktorou prešiel celú bojovú trasu. Po vojne absolvoval Vysokú pešiacku školu a Akadémiu generálneho štábu gen. Karola Świerczewskiego. Prednášal na akadémii a bol šéfom správy vojenských akadémii a dôstojníckych škôl. V r. 1960 mu zverili funkciu šéfa Hlavného politického výboru PV, v roku 1962 ho menovali za namestníka ministra národnej obrany. Od 1965 je šéfom gen. štábuv PV a od 1968 ministrom národnej obrany. Od 1964 je členom UV PZRS, od r. 1971 — členom Politického byra UV PZRS. Na IX. zjazde ho opäť zvolili za člena Politického byra UV PZRS.

11.02.1981 ho Sejm menoval za predsedu rady ministrov pričom naďalej zostáva ministrom národnej obrany.

STEFAN OLSZOWSKI

Narodil sa 28. augusta 1931 v Toruni v učitelskej rodine. Vyštudoval poľsku filologiu na Łódzkej univerzite, kde zároveň aktívne pôsobil v mládežní-

kom hnutí. V rokoch 1960–63 bol tajomníkom VV PZRS v Poznani. V roku 1964 na IV. zjazde strany ho zvolili za člena UV a na V. zjazde v roku 1968 za tajomníka UV PZRS. V decembri 1970 sa stal členom Politického byra. Od decembra 1971–76 bol ministrom zahraničných vecí. Od decembra 1976 do februára 1980 bol tajomníkom UV PZRS. Od marca do novembra m.r. pôsobil ako velvyslanec PER v NDR. Na IV. plenárnom zasadnutí UV v auguste m.r. ho zvolili za člena Politického byra a tajomníka UV. Tieto funkcie mu zverili aj na IX. mimoriadnom zjazde PZRS.

STANISŁAW OPALKO

Narodil sa 3. októbra 1911 v Górze Włodzkiej pri Čenstochove v rolnickej rodine. Po skončení remeselnícko-odborného učilišťa pracoval najprv ako robotník a nakoniec ako riaditeľ v Papierenkom zvode v Myszkowie, v rokoch 1951–52 ako riaditeľ Chenických závodov v Novej Sarzene, v období 1952–72 bol riaditeľom dusíkárne v Tarnove. Absolvoval diaľkové Krakovské polytechniku. Zastával viaceré stranické funkcie v mestskom a vojvodskom výbere strany v Tarnove a Krakove. Od 1980 je I. tajomníkom VV PZRS v Tarnove. Na IX. mimoriadnom zjazde strany ho zvolili za člena Politického byra UV PZRS.

TADEUSZ PORĘBSKI

Narodil sa 16. apríla 1931 v Bielsku-Bialej v robotníckej rodine. Študoval na Wrocławskej polytechnike, je profesorom technických vied. Začal pracovať na tejto vysokej škole a v roku 1969–80 bol jej rektorm. Pôsobil v ZPM a zastával viaceré funkcie, v rokoch 1955–67 bol na polytechnike tajomníkom Vysokoškolského výboru strany. Na V. zjazde ho zvolili za zástupcu člena UV a na VI. a VII. zjazde za člena UV PZRS. IX. mimoriadnym zjazd mu zveril funkciu člena Politického byra UV PZRS. Od októbra 1980 je I. tajomníkom VV PZRS vo Wrocławi.

JERZY ROMANIK

Narodil sa 21. septembra v 1931 v Zakopanom v robotníckej rodine. Pracoval ako zamočník-mechanik. Od ro-

ku 1958 pracuje v kamenouhoľnej bani Siemianowice, dnes je vedúcim časti, baníkom-kombajnistom. Od 1972 je tajomníkom ZO PZRS v bani. Od VII. plenárneho zasadania v 1980 bol zástupcom člena UV PZRS. Na IX. zjazde ho zvolili za člena Politického byra UV PZRS.

ALBIN SIWAK

Narodil sa 27. januára 1933 vo Włominie pri Varšave v robotníckej rodine. Pracuje ako vedúci brigády v Stavebno-montážnom kombináte „Warszawa — Wschód“. Dlhé roky pôsobil v odborovom zväze stavbárov. Je I. tajomníkom ZO PZRS v Závode montážnych prác Stavebného kombinátu a členom exekutív Varšavského výboru PZRS. Na VI. plenárnom zasadnutí ho kooptovali za zástupcu člena UV PZRS. Na IX. zjazde ho zvolili za člena Politického byra UV PZRS.

JAN GŁÓWCZYK

Narodil sa 30. mája 1927 v Grzybowe v Nowosądzskom vojvodstve. Študoval polnohospodárstvo na Jagelovskej univerzite, je doktorom ekonómie. Vedecky pracoval na VŠE v Krakove a po skončení štúdia na Inštitúte spoločenských vied pri UV PZRS bol tajomníkom ZV PZRS v Závodech bavlnárskeho priemyslu J. Marchlewského v Łodzi. V rokoch 1957–62 pracoval na Vysokej škole spoločenských vied pri UV PZRS ako vedecký pracovník. Je zároveň dlhorčinným šéfredaktorom týždenníka „Życie Gospodarcze“. Na IX. zjazde ho zvolili za zástupcu člena Politického byra UV PZRS.

WŁODZIMIERZ MOKRZYSZCZAK

Narodil sa 3. augusta 1938 v Ostrovci Świętokrzyskom v Kieleckom vojvodstve. Študoval na Dopravnej fakulte Varšavskej polytechniky. Začal pracovať v DOKP v Gdansku. Od 1974 bol riaditeľom Obvodného riaditeľstva železníc v Olštine. Zastával viaceré stranické funkcie, o.i. bol I. tajomníkom ZV PZRS v DOKP Gdansk. Od 1980 je I. tajomníkom VV strany v Olštine. Na IX. mimoriadnom zjazde ho zvolili za zástupcu člena Politického byra UV PZRS.

TATRY sú smutné bez oviec

Dlhovinné ovce sú vhodné na kŕmenie.

Na našich stoloch je baranie mäso dosť zriedkavé. Častejšie sa s ním stretávame na Spiši a Orave v zájazčkovom období. Prevláda aj mienka, že baranie mäso je nechutné. Je to v istom zmysle pravdivá mienka, keďže hodnota vykupovaných oviec je spravidla malá: sú to najčastejšie staré a nevykŕmené ovce. Mladá, racionálne kŕmená a starostlivo ošetrovaná ovea má jemné a chutné mäso. Má ružovú farbu a rovnomerne rozložený tuk. Mladé baranie mäso je ľahkostraviteľné a lekári ho odporúčajú nemočným. Nemožno opomenúť ani to, že ovce poskytujú hodnotné kože na výrobu kožúchov a iných výrobkov. Taktiež cenný je ovčí hnoj, ktorý obsahuje veľa dusíka a draslika. Od jednej ovce s potomstvom možno za rok dosiahnuť okolo 10 q fermentovaného hnoja. (Každému, kto sa zaujíma o chov oviec odporúčame — ak ešte možno niekde kúpiť — užitočnú a zaujímavú knihu z tejto oblasti: Chov oviec na špecialistickom gazdovstve od J. Tolkanowicza, vydavateľstvo PWRI — Varšava 1978).

Hoci dnes všetci uznanávajú občiansvo oviec v našom polnohospodárstve, jednako v Nowosądzskom vojvodstve sú stále starosti, trvá boj o prinávrateenie oviec na tatranské hole a polany. Dnes v tomto vojvodstve je spolu ok. 150 000 oviec a v najbližších rokoch ma sa zváčsiť o ďalších 100 000. Je to teda značne množstvo v pomere k celkovému stavu oviec v Polsku. K tomuto rastu môže prispieť letné vypásanie oviec v Tatrách. Nie je pravdou, že tieto zvieratá čokoľvek nícia. Skôr zúročňujú pôdu a kedže žerú aj burinu, preriedujú húštiny. Preprava oviec do Bieszczad a naposledy do Sudekov je nákladná. Treba teda prinávraťť ovce do Tatier, lebo zákaz vypásania krivdi miestne obyvatelstvo (tak, ako pred 150 rokmi) a vôbec nie je prejavom zdánlivej starostlivosti o krásu tatranského okolia.

M. BRZOZA

Možno byť... mladším?

Žiaľ, všetko starne. Ludia — tiež. Začínajú už vo veku 20—25 rokov život, kedy dosiahnu plnú fyzickú zrelosť. Tú je niekoľko príkladov...

Mozog stráca denne až 100 000 buniek. Naštastie je ich tak veľa, že ich zásoby by stačili na 1000 rokov. Je to však fakt, že každý rok máme týchto buniek menej a zatiaľ neexistujú možnosti zastaviť tento proces.

Uši po čase taktiež otupievajú. Možno však predlžiť ich fungovanie, keď ich budeme chrániť pred nadmerným hlukom.

Pľúca zmenšujú svoj objem, dýchanie je kratšie a plytšie. Ale tuná máme šance: treba iba aktívnejšie žiť a... nebať sa športu ani telocviku.

Aj srdce — s pribúdaním rokov — stráca svoju výkonnosť. Pod vplyvom zmenšenej námahy prečerpáva krv pomalšie a menej intenzívne. V súvislosti s tým sa stahuje, čo zasa spôsobuje, že pri väčej námahie niekedy neposlúcha. Aby sme zachovali dobrú prácu srdca, nesmieme sa báť fyzickej práce, pohybu a vôbec solídnej každodennej námahy.

Obličky — ako vieme, sú filtrom, ktorý očistuje nás organizmus z jedovatých látok. Ich účinnosť sa zmenšuje okolo 60 roku života. Žiaľ, nevieme, čo by sa malo robiť, aby sme udržali

ich dobrú prácu. Je to akiese otázka diéty. Pre každý prípad mali by sme rezignovať z ostrých prísad a alkoholu.

Tepny — ako čas plynne — tvrdnú a stahujú sa. Avšak existujú prostriedky, ktoré dovoľujú predĺžiť ich dobrú prácu. Poraďme sa lekárov, ktorí nám povedia, čo by sme mali robiť.

Kľby tuhnú a vápenatejú. Predchádzada tomu vitamín A. Teda pime... mlieko!

Oči sa tiež kazia v staršom veku. Naštastie okuliare už nikoho nerobia starším, ani škaredším. Teda nosme okuliare.

Koža stráca svoju pružnosť, vráska-vie a chabne... Čo robiť, aby bola taká, ako v mladých rokoch? To nevieme, ale pre každý prípad neopalujme sa prudko na slnku a nelutujme si bylinkové kúpele.

Svaly slabnú a stahujú sa. Avšak tomuto javu možno predchádzať, keď budeme robiť to, čo sa má robiť pre zlepšenie práce srdca a plúc, teda žiť v pohybe, aktívne a do neskorého veku nevyhýbať sa telocviku a športu.

Samozrejme „vädnú“ a strácajú svoju aktivitu aj niektoré žľazy vnútornej sekrecie, ale v tomto prípade medicína nie je už bezradná. Vôbec v mnohých otázkach týkajúcich sa nášho zdravia a našich sôl môže veľa. Avšak bez nás nemôže nič a v najlepšom prípade — neveľa. Aby sme zachovali telesnú a duševnú zdatnosť, musíme teda žiť tak, ako sme žili, keď sme boli skutočne mladí. Samozrejme, keď sa to... dám!

kolko vody potrebuje a prejavuje to zvýšeným smädom. Vec spočíva v tom, že by to nemala byť iba čistá voda. Keď sa potíme, vylučujeme minerálne soli, veľmi dôležité pre organizmus, pretože sme mali piť minerál, even-tuálne tekutiny bohaté na rôzne t.z.v. mikroelementy. Teda predovšetkým cvočné a zeleninové šťavy, ako aj kompoty. Celkom dobre doplnia vylúčenou vodu ovocie a zelenina. Dobre je vedieť, že uhorky obsahujú až 97 percent vody, paradajky — 94 a jablká — 86 percent.

Nezabúdajme ani na to, že nevhodný je styk tela s vodou. Dáva nám to nielen ochladenie, ale aj pocit sviežosti. Naše telo sa stále potí. Dezodoranty vec nevyriešia. Iba odstraňujú nepríjemnú vôňu (na dôvážok — iba nakrátko). Umývajme sa teda, denne alebo aj niekoľkokrát denne sa spŕchujme keď je to možné, najmä v meste. Získá nielen naše okolie, ale aj naša pokožka.

MATERINA DÚŠKA
(Thymus serpyllum L.)

Je to drobná, krovitá rastlina, ktorá sa rozrastá vo veľké, nízke trsy. V hornnej časti rastlín sú zoskúpené drobné, ružové kvety, ktoré kvitnú od júna do septembra. Celá rastlina má silnú, aromatickú vôňu. Názov materina dúška zahrňuje viacero druhov tejto rastliny, ktoré sa líšia výškou, tvarom listov, vôňou a pod. Pre liečebné účely sa zbiera bylinky všetkých druhov materinej dúšky.

Rastie na suchých pastvinách, vedľa cest, na svahoch a na okraji lesov. Rastie na všetkých pôdach, okrem príliš vlhkých, dokonca aj na suchých, neúrodných pieskoch.

Bylina materinej dúšky obsahuje silicu, triesloviny, horčinu, minerálne soli a iné zložky.

Odyv materinej dúšky sa používa ako prostriedok proti bolestiam, ako expectorancia a dezinfekčný prostriedok, uplatňuje sa pri chorobách dýchacích cest a poruchách travenia, zvonka na rany a do protireumatických a posilňujúcich kúpelov.

Silica materinej dúšky sa používa aj na výrobu voňaviek a v konzervárenskom priemysle.

Na zber materinej dúšky volíme slnečné a suché dni po vyschnutí rosy. Zberame v trsoch horné časti byle, keď rastlina začína kvitnúť. Usušené bylinky balíme pozorne, keďže listy sa ľahko ničia. Treba ich chrániť pred svetlom a vlhkostou.

Pozor. Pri zbere sa nesmie trhať rastliny s koreňami, keďže mohlo by to vyničiť materinu dúšku.

Voda - aktuálna téma

V lete potrebujeme viac vody, ako v iných ročných obdobiach. Sme od prírody vodnatí (hudský organizmus je v 65% zložený z vody, pričom detský organizmus — má až 75 percent vody a starší Ludia 46%). Zvýšená teplota okolia spôsobuje, že sa intenzívne potítame a tratíme denně okolo 3 litrov vody (nehovoriace o ľahko pracujúcich osobách, ktoré vylúčujú ovela viac vody). Teda musíte doplniť vodu vylúčenú z organizmu.

Kto by mal kolko piť?

V normálnych podmienkach to vyzera takto:

- ★ malé deti do 10 kg váhy — 1,25 lit.
- ★ deti väžiace do 40 kg — 2 lit.
- ★ dospelí do 60 kg váhy — 1,8 — 2 lit.
- ★ dospelí do 80 kg váhy — 2,5 — 3 lit.

Samozrejme, keď je teplota vyššia, tiečto potreby rastú. Presné údaje ľahko určíte. Organizmus vlastne sám vie,

Dva modely letných oděvov: pro chladnejší dny dvoudlžné šaty ze lnenej jemnej proužkované látky (modrá, červená, biela) s módni šálom výškou a dlouhými rukávy, ktoré lze vyhrnout, v pase drážka a úzký pás; sukně rozšírená se sežehlenými protizápalami. Pro horké letní dny u vody praktický komplet z bavlneného potištěného plátna nebo popeliny; šortky, podprsenka, volný krátký kabát (bez rukávů s módni šířkou náramky, rozhalenka s dlouhými klopami), ktorý môžeme v pase zavázať a rozšírená sukně zapínaná na boku.

Slušivé šaty z umelého hedvábi: živůtek se sedlem a vázačkou, sukně mírně nabíraná. Módní kožený pás (na našem modelu proužky červené, žluté, modré, fialové a zelené na bílé podkladě, pás zelený, náramek fialový).

TAKÝ JE ŽIVOT...

Prednedávnom uskutočnili v USA výskum, ktorého cieľom bolo zistiť, aké domáce práce vykonávajú muži. Vysvetlo, že muži sú stále pracovitejší. Na základe výpovedí 1000 ženatých mužov bolo možno konštatovať, že 80 percent upratuje a vynáša smeti, 70 percent varí, 56 percent pomáha pri väčšom nákupu, 47 percent leží dlážky a 41 percent mužov umýva riad.

* * *

V Spojených štátach uskutočnili zaujímavý výskum vplyvu jednotlivých odborov medicíny na manželské spolunažívanie. Vysvetlo, že najhoršie sú manželstvá medzi odbornými psychológmi. Najšťastnejšie medzi detskými lekármi a najviac rozvodov je medzi tzv. domácimi lekármi.

* * *

Vypočuté vo varšavskej preplnenej električke č. 15, v ktorej sedí čierne mládenec v študentskej čiapke na hľave. V istom momente sa naňho obracia žena a hovorí tak hlasno, že to všetci počújú: U nás, vo Varšave, prepustia miesto starším ženám. — A u nás, v Afrike, ich jeme, — znie odpoveď, počom chlapec so zdvorilým gestom vstáva.

Slušivé a praktické šatičky pro holčičku z kostkovaného kretonu. V chladnejší dny se nosí s bavlnenou blúzicou s krátkym či dlouhým rukávkem. Všimněte si módnich a hygienických ponožek upletených z bavlneného príze.

VIEŠ, ŽE...?

Používame takéto zvraty: „rýchla ako myšienka“, „v okamihu“. Zatiaľ však ani myšienka, ani miňutie okom nie sú tak rýchle, ako sa nám zdá. Myšienka prebieha rýchlosťou vlny ok. 220 000 km za hodinu, teda pomalšie ako kozmické lode. Miňutie okom trvá dve tretiny sekundy, zatiaľ čo rádiarová vlna obehne svet za jednu tretinu sekundy.

* * *

Traja francúzski psychológovia došli po dlhých výskumoch k záveru, že najlepším liekom na nešťastnú lásku a prežívanú z tohto dôvodu depresiu je čokoláda. Obsahuje totiž hodnotnú chemickú zložku, phynylethylamin, ktorý ulahčuje prekonáť srdcové ľažkosti.

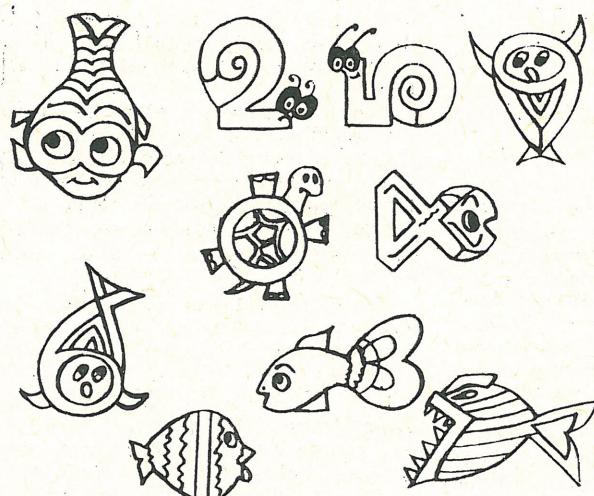
Svatební šaty pro mladou nevestu jsou z vyšívaného batistu; živůtek a také věneček a kytička jsou inspirovány lidovým krojem. Model je ideální na svatbu v létě.

mladým mladším najmladším

CEZ PRÁZDNINY SÁM SI HĽAVU LÁM.

Nájdí a farbičkami vymaluj číslice, skryté v týchto obrázkoch a pošli do redakcie. Správne, krásne vyfarbené odpovedí odmeníme knižkami.

ROZPRÁVKA JANKO HRAŠKOVÁ

a jednej hriadke plnej hrášku vyrástol v lete celkom obyčajný struk. Celý zelený, hladký. Až sa z neho zošmykávali kvapky rosy ako ze strechy dážďa. No tento struk bol hráškový domček. A bývalo v ňom sedem bratov. Guľatých, rovnakých. Podobali sa ako nejaké sedmorčatá.

Vždy ráno, keď slniečko vyšlo spod obláčikovej periny, otvorilo najskôr hrachovú chalúpku.

— Ahoj, slniečko! — povedal hrach číslo jedna.

A slniečko veselo odpovedalo: — Ahoj, hrášok!

— Ahoj, slniečko! — zavolal hrach číslo dve.

A slniečko veselo odpovedalo: — Ahoj, hrášok!

A tak to šlo, až pokým sa nepozdravilo aj so siedmym bratom.

— To je bratov, — vravelo si slniečko len tak pre seba.

— Ktože by si zapamätal toľko mien odrazu. A ešte keď sa na seba všetci podobajú. Budem ja ich volať: Janko Hraško. A všetkých, — rozhodlo sa.

A žilo takto s hráškami v ozajstnom priateľstve.

Hráškoví bratia sa ráno pozdravili s celým svetom. Večer, keď šli spať, dali celému svetu dobrú noc. A slnko im kvôli tomu domček neprestaje zatváralo a otváralo. Až pokým neprišla jedného rána Miškova babička a nepovedala:

— Ako nám tie hrášky pekne narastli. Musím ich poberať na dobrú polievku.

A ako povedala, tak aj urobila. Keď však prišla do kuchyne so zásterou plnou hrachových strukov, Miškovi sa jeden z nich akosi nepozdával. Zobral ho a podľah do svojej izby. A veru dobre urobil. Pretože to bola práve struková chalúpka a vyjavila mu svoje tajomstvo:

— Ja nie som len obyčajný hrachový struk! Vo mne žije sedem Jankov Hraškov. A ja som ich domček!

— V jednom struku sedem Jankov? — nepozdávalo sa to Miškovi.

— Ja poznám jednu rozprávku, v ktorej je tiež Janko Hraško. Ale iba jediný. A v nijakom struku. To ti mám veriť?

— Tak sa teda opýtaj slniečka, — urazila sa hráškovská chalúpka aj sedem Jankov v nej.

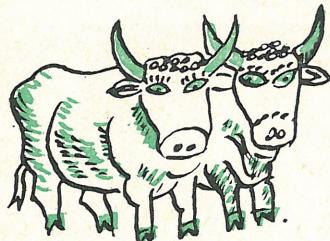

Drobná povedačka

Toto je tá drobunká drobná povedačka:

Zila v drobnom domčeku drobulinká mačka.

V drobnej stajni chovala dva drobunké volky,

na obed si upiekla dve drobunké dolky.

Kým ich piekla v kuchyni, stratili sa tajne

dva drobunké volčeky z drobulinkej stajne.

a z tých doliek vylezli dva drobunké volky.

Riekl drobné volčeky:

— Aké čudné miesto!

Pásli sme sa na ceste a bolo to cesto!

Už sú volky v stajni zas. Zjedla dolky mačka.

Tak sa končí drobunká drobná povedačka.

LUBOMÍR FELDEK

Nechcelo sa mačke jest. Nechala stát dolky.

Do drobného sveta šla hľadať drobne volky.

Pýtala sa drobných riek aj drobunkých stromov,

nikde volky nenašla, vrátila sa domov.

Drobunko nahryzla dve drobunké dolky

— Ked' ja, prosím, iné nemám.

★

Na hodine kreslenia Peterík vymaloval zajaca zelenou farbou.

— Prečo práve zelenou? — sputuje sa učitelka.

— Preto, lebo sa objedol špenátu, prosím!

— Prečo pláčeš, chlapček? — Lebo mama mi prikázala, aby som na druhú stranu prebehol až keď prejde električka, ale tadiaľto električky vôbec nechodia.

— Aj siedmemu, ktorý mu tiež povie: — Ahoj Miško!

— Veruže sa opýtam, — vybehol Miško na dvor.

A slniečko mu naozaj vyrozprávalo celý príbeh o svojich kamarátoch, o siedmich bratoch Jankoch Hraškoch.

A pretože Miško slniečku uveril, viac babičke hrachový struk nevrátil.

Má ho položený na poličke a ráno teraz sám otvára chalúpku svojich nových kamarátov.

Prvému Jankovi Hraškovi, ktorý mu povie: — Ahoj, Miško!

Druhému Jankovi Hraškovi, ktorý mu povie: — Ahoj, Miško!

Tretiemu Jankovi Hraškovi
Štvrtému Jankovi Hraškovi
Piatemu
Šiestemu.

Aj siedmemu, ktorý mu tiež povie: — Ahoj Miško!

A Miško im všetkým slušne odpovie:

— Ahoj, Janko Hraško?

Lebo aj v rozprávke sa predsa dobrí kamaráti vždy slušne pozdravia.

IVAN HAVRAN

— Ahoj, Janko Hraško?

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA ■

PRAWNIK

Po osąd publiczny skierowano projekt ustawy o regułach ruchu drogowego, zwany potocznie „Kodeksem Drogowym”. Rzecznik jest ważna i interesująca. Wydaje się jednak, że tekst projektu nie dotrze do zainteresowanych w takim stopniu w jakim zasługuje na rozpowszechnienie. Omówimy przeto po krótkie najistotniejsze zmiany.

Projekt, który liczy 94 artykuły zgrupowane w ośmiu działach określa prawa i obowiązki poszczególnych kategorii uczestników ruchu drogowego oraz zasadnicze wymagania stawiane pojazdom. Szczegółowe przepisy dotyczące tych, którzy profesjonalnie związani są z motoryzacją i ruchem drogowym zawarte będą w rozporządzeniach wykonawczych. Projektodawcy położyli duży

nacisk na język ustawy, a także na przejrzystość układu. W pierwszym przypadku skorzystano z pomocy filologów a w drugim z zasad logiki. Są więc wyodrębnione przepisy dotyczące pieszych jak również innych osób np. rowerzystów czy woźniców. Jednoznaczna wykładnia objęto terminy budzące obecnie wiele niejasności. Dla przykładu: obszar zabudowany — obecnie trzeba liczyć ilość budynków i ich odległość od drogi aby stwierdzić czy jest to obszar zabudowany. Według projektu będzie to obszar oznaczony specjalnymi tablicami.

Do tej pory obowiązywała niepisana zasada ograniczonego zaufania, a jako taka była w sprawach spornych interpretowana niejednolicie. Projekt kodeksu tak formułuje tę ważną zasadę w art. 3: „Uczestnik ruchu i inne osoby znajdujące się na drodze mogą oczekiwane, że inni uczestnicy tego ruchu przestrzegają przepisów

ruchu drogowego, chyba, że okoliczności wskazują na możliwość odmiennego zachowania.” Sprawa szybkości... Odnotowuje się następujące zmiany: na obszarze zabudowanym jeżdżimy z szybkością do 60 km/godz. Motocykle mogą na szosie jechać z prędkością do 80 km/godz. Na autostradzie dopuszcza się prędkość maksymalna 110 km/godz. Piesi będą mogli przechodzić jezdnię poza wyznaczonymi przejściami, o ile najbliższe przejście znajduje się w odległości przekraczającej sto metrów. Z reguły tej wyłącza się ulice dwujezdne i ulice z wyodrębnionym torowiskiem tramwajowym. Pieszy ma pierwszeństwo tylko na przejściach oznaczonych tzw. zebrami.

W miastach powitamy z pewnością przyzwolenie na wyprzedzanie z prawej strony na jezdniach wielopasmowych, oraz to że na rondach obowiązuje będzie ogólna zasada pierwszeństwa z prawej

strony, korygowana jedynie za pomocą znaku (trójkąta). Kierowcy autobusów będą wreszcie mogli włączyć się do ruchu po odjeździe z przystanku. Na przednim fotelu samochodu nie będzie wolnowozić dzieci do lat 10-eciu. Obowiązywać będzie nakaz używania pasów bezpieczeństwa na obu przednich fotelach w kabini każdego pojazdu samochodowego. Usankcjonowana będzie praktyka stosowania światel mijania w ruchu miejskim, a motocykliści będą zobowiązani używać tych światel także w dzień.

Sygnalnie podane niektóre zmiany jakie przewiduje projekt ustawy o ruchu drogowym unaoczniają pewien postęp. Postęp ten jest niezbędny, bowiem obecny kodeks drogowy ma już dwadzieścia lat. Ewentualne uwagi czytelników w tych sprawach przekażemy odpowiednim władzom.

MB

WETERYNARZ

OSPA OWIEC

Jest to ostra, zakaźna choroba gorączkowa wywoływana przez wirus powodujący powstawanie charakterystycznych pęcherzyków i krost. Mleko owiec chorych jest bardzo zjadliwe. Przebycie tej choroby przez owce pozwala po sobie odporność, która nawet może być przekazywana i na jagnię. Okres ukrytej choroby wynosi 4–7 dni. Z chwilą zaś wybuchu choroby następuje wzrost temperatury do 42°C. Zwierzęta wykazują brak apetytu, przyśpieszają

ny oddech, zaczernienie i obrzęk spojówek a często wyciek zaklejający powieki. W kolejnym okresie pojawiają się czerwone plamy na skórze. Najczęściej występują one w miejscach słabo pokrytych wełną. Po 24 godzinach plamy uwypuklają się, a na górnjej powierzchni takiego guzka pojawia się zagłębień. W 6–7 dniu choroby w tychże pęcherzykach pojawia się ropa. W kolejnej fazie po wyschnięciu pęcherzyka i odpadnięciu strupa pozostaje blizna. Gorączka ma tendencje falujące i pod koniec choroby, która trwa około trzech tygodni, opada — pozostaje tylko ślinotok, i charakterystyczny zapach z jamy ustnej. Cały przebieg tej choroby może

przebiegać również w postaciach nietypowych:

- 1) ospa poranna — bez okresu pęcherzykowego i krostowego
- 2) ospa czarna — zawartość pęcherzyków jest koloru czarnego, a w przebiegu choroby występuje krwiomocz i krwista biegunka
- 3) ospa rozlana — duża ilość pęcherzyków łączy się ze sobą doprowadzając do rozległych owrzodzeń połączonych z obumieraniem skóry
- 4) ospa zgorzelinowa — powstaje wskutek dodatkowego zakażenia skóry i powodującego obumieranie dużych partii skóry
- 5) ospa bezsukowa — występuje gorączka bez zmian na skórze

Dalsze powikłania przy ospie — to pęcherzyki na błonach śluzowych jamy ustnej i oczu, doprowadzające do zapalenia płuc lub ślepoty. Uporezywe biegunki powodują opadnięcie owiecy z sił, zapalenia stawów, kulawizny itp. Ze względu na dużą ilość chorzych zwierząt w mieście leczenie jest trudne. Zaleca się podawanie stale świeżej wody do picia, lekko strawnego pokarmu, częste przewietrzanie owczarni. Zwierzę ciężko chore należy natychmiast wybrakować i poddać ubojowi. Zapobieganie polega na szczepieniach ochronnych i przynimusowych. Szczepień ochronnych nie powinno się stosować przy dużych mrozach i u owiec ciężarnych.

H. MACZKA

ZUZKA

Nevím jak jinde, ale ve Varšavě lze na lístky na maso prakticky koupit jeden salám. Ale i salám v kuchyni upotřebíme a při troše nápaditosti si naši strávníci pochutnají.

OHRÁTÝ SALÁM: vkládáme uzeninu v celku (krájíme na porce ohrátu) do vařící vody a pak na mírném ohni dobré prohréjeme. Můžeme ji vylepšit ještě přílohami: dušenou kapustou, zelím, křenovou omáčkou, křenem s jablkem, bramborovou kaší s hlávkovým, okurkovým či

rajčatovým salátem, hořčicí, kečupem.
OPĚKANÝ SALÁM: obyčejný salám nakrájíme na porce, každou na obou końcích na kříž nakrojíme a v troubě do června upečeme; přílohy jak výše. Neoloupaný silnější salám nakrájíme na tenké plátky a na pánvi na troše tuku po jedné straně zprudka opečeme. Vzniknou košíčky, které můžeme plnit bramborovou nebo hrachovou kaší, míchanými vejci, bramborovým nebo zeleninovým salátem; do hlubších košíčků rozklepneme vajíčka, posolíme, popěpříme, můžeme posypat strouháným sýrem a v troubě zapečeme.

SMAŽENÝ SALÁM: oloupaná kolečka salámu nebo páry obalíme v mouce, vajíčku a strouhané housce a na tuku do zlatova usmažíme. Podáváme s bramborovou kaší a zeleninovými saláty.
BRAMBOROVÝ GULÁŠ: větší cibuli nakrájíme a na tuku zapěníme, přidáme na plátky nakrájené brambory, sůl, papriku, na kolečka nakrájený salám a udusíme. Můžeme přidat česnek a majoránku a zahustit lžíčkou mouky rozkvetlané ve vodě nebo smetanou.
KNEDLÍKY SE SALÁMEM: V mísce rozmočíme v mléce 2–3 malé housky, přidáme 2–3 celá

vajíčka, osolíme, přidáme totík hrubé mouky, aby vzniklo řídké těsto, dobře vypracujeme, přidáme prochladlou osmaženou cibuli, housku a salám (vše osmažíme společně nakrájené na kosteky: větší cibule, asi 20 dkg salámu, 2 malé housky lžíce tuku), jemně posekanou zelenou petrželku a dobře promícháme. Těsto zavážeme do ubrousku a ve vařici vodě asi 3/4 hod. vaříme. Uvařený knedlík vykopíme z ubrousku a niti nakrájíme na výseče. Podáváme posypáný osmaženou houskou nebo polity rozpuštěným tukem k dušenému nebo kysanému syrovému zelí.

ŽIVOT

ZASOPISMO
POŁECZNO
ULTURALNE

0-372 Warszawa
Foksal 13
tel. 26-44-49

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNYMI ŤAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTÓRE VÁS ROZČUEUUJÚ? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU:
REDAKCIJA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje:
ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz., oraz społeczne kolegium redacyjne w składzie: Augustín Andrašák (Jablonka), František Bednářík (Nowa Biała), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustín Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galus (Kempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biała), Bronisław Kanapčík (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biała), Waclaw Luščinský (Zelów), Lýdia Mšálová (Zubrzyca Góra), Lýdie Mundilová (Kucov), Ignáč Nižinský (Myślenice), František Paciga (Kempachy), Alžbeta Stojovská (Warszawa), Ján Špernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesimiec), Valerie Wojnarowská (Warszawa), Andrej Vaksmanýk (Tribš), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowská; tłumaczenia na jęz. słowackiego — Alžbeta Stojovská; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Špernoga; red. techn. Mieczysław Pożarski; red. graf. Krystyna Iwanicka.

Nadesłanych rekordów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES ZG TKCIS: 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędowe pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego i cały rok następny, do 10 marca na II kwartał roku bieżącego, do 10 czerwca na III kwartał i II półrocze roku bieżącego, do 10 września na IV kwartał roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartał 9 zł, półrocze 18 zł, rocznie 36 zł. Jednostki gospodarki usługowej, instytucje, organizacje i wszelkiego rodzaju zakłady pracy zamawiają prenumeraty w miejscowościach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch”, w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumerate ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zleceniodawców instytucji i zakładów pracy.

Oddano do skladu 14.VIII.1981 r. Numer podpisano do druku 27.VIII.1981 r. Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch” 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 656. L-117. Nr indeksu ISSN 0514-0188.

PSYCHO-
ZÁBAVA

MÉNO VEŠTÍ

ROBERT, LUDIA S TÝMTO MENOM SÚ DOBRI, PRIAMÍ A VESELÍ. JE ZAUJÍMAVÉ, ŽE MAJÚ RÓZNORODE POVAHY A TEMPERAMENT. PRETO KAŽDÝ JE OSOBITOU, ZAUJÍMAVOU INDIVIDUALITOU. LUDIA S TÝMTO MENOM MAJÚ VŠAK AJ SPOLOČNE CHARAKTERISTICKÉ ČRTY.

Robert je človek kamarátsky, spoločenský, živý a pohyblivý. Je všeobecne nadaný a má tak tiež umelecké, hudobné a spevácke vlohy. Okrem toho má rád šport. V štúdiu je nesystematický, učí sa trhanie, keď to veľmi potrebuje, teda pred písomkami a skúškami, jednako vždy si nejak poradí. Je hašterív a prchký, nerád uznáva autoritu starších súrodencov alebo kamarátov. Statočne sa drží v rukačkách so staršími a silnejšími kamarátmi. Silovú prevahu súpera nadrába šikovnosťou a vtipom. Robert má veľký úspech u žien, ktoré však nikdy nie sú isté, či to s nimi myslí vážne, alebo len žartuje.

Clovek s týmto menom môže zastávať všetky vedúce funkcie — od najnižších až po najvyššie. Peniazom neprípisuje veľký význam, hoci k nim neprihľadá najlahšie, ľahko ich vydáva. Veľmi nerád sa podriaďuje čomukolvek a komukolvek, má rád slobodu a široký životný priestor (doslova a metaforeicky). Preto je dobré, keď stretnete mocnú, trpežlivú a múdro milujúcu ženu, ktorá spolu s ním prežije životné strasti a slasti. Mávajú obyčajne jedno alebo dve deti. Robert sa dožíva prevažne vysokého veku.

TADMÍR

snár

Veríte snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď to pokladá za predsuďok našich babičiek. Ostatne, veď je to iba zábava. Tak teda, keď sa vám sníva:

JABLKO — alebo jablká — podľa toho, aký je to sen, môže to znamenať rôzne. Tak napríklad, keď ste vo sne trhali jablká zo stromu, podľa všetkého by ste mali v najbližšom čase prežiť menšiu radosť. Keď ste vo sne jedli sladké jablká, mali by ste zaznamenať úspech v láске. Ale je vo sne kyslé jablká vraj znamená smútok a neprijemnosti s falošnými priateľmi. Olupovať vo sne jablká, podľa starých snárov znamená, že sa ziaľ budete musieť rozlúčiť s nádejom na priaznivé vybavenie nejakých záležitostí, ale nesmiete si zúfat, nakoniec sa aj tak všetko priaznivo urovná. Keď vám vo sne niekto daroval jablko, môžete dostať dobrú správu, list alebo inú zásielku, ktorú už dôvnu očakávate a možno ste aj presťali dúfat, že ju vôbec dostanete. Krájat vo sne jablko by vraj malo znamenať, že sa budete musieť rozlúčiť s priateľom alebo priateľkou, čo nebude pre vás príjemné. Zasa zbierať jablká v záhrade vraj znamená, že sa potesíte povýšeniu v zamestnaní, zvýšeniu platu a ak máte slobodné povolanie, mali by ste mať dobrý zisk, ktorý vynahradí vašu fažku prácu. Hnilé jablká vidieť vo sne by malo znamenať, že sa musíte vystrihať nebezpečenstvo.

Náš TEST na volné chvíľe

MÁTE V ŽIVOTE ŠŤASTIE?

Zakružkujte odpoved, o ktorej si myslíte, že sa na vás najlepšie hodí. A pritom nezomyšľajte príliš.

1. KED DÁVAJU PREDNOSŤ VAŠIM KOLEGOM, AKO SA BUDETE CHOVAT?

- a) neodpustíte im to a hľadate možnosť, „ako im to osadiť“,
- b) trápite sa tým,
- c) beriete to ako fakt a snažíte si uvedomiť, prečo ste vždycky poslední v rade.

2. EUDIA, S KTORMI SA STÝKATE A KTORÝCH POZNATE, SU PODĽA VAS:

- a) šťastnejší ako vy,
- b) majú v živote väčšiu smolu,
- c) sú na tom asi rovnako, niekedy lepšie, inokedy horšie.

3. VERÍTE RÓZNM ZNAMENIAM, ČIERNYM DNOM A ZLÝM KONSTELACIAM HVIEZD?

- a) radi o nich hovoríte, ale v podstate nič z toho neberiete vážne,
- b) neveríte, ale stále sa presvetľujete, že nejaké priaznivé dny musia existovať,
- c) považujete to všetko za nezmysel a nikdy sa o takéto veci nezaujímate.

4. V DOBREJ SPOLOČNOSTI SA NARAZILOV NIEKTO, KTO „VIE PREDOVĒDAT BUDUCNOSŤ“. AKO SA BUDETE CHOVАT?

- a) hned sa poponáhlate, aby predpovedal niečo aj vám,
- b) pozore počúvate, čo komu predpovedá a snažíte sa to všetko obrátiť v žart,
- c) odmietate sa takej zábavy zúčastniť.

5. SKLON K SENTIMENTALITE JE PODĽA VAS:

- a) vrodená vlastnosť, s ktorou sa nedá nič robiť,
- b) zložvýk, s ktorým sa treba vyprídat.

6. ČASOPIS, KTORÝ ODOBERATE, VYPÍSE SÚŤAŽ, KTORÁ MÁ VELA POKRAČOVANÍ A JE DOSŤ ZLOŽITÁ:

- a) zúčastníte sa jej s nadšením a budete zhaňať každé číslo, aby vám nič neuholo,
- b) zúčastníte sa jej, ale nikdy nedáte dokopy všetky odpovede alebo ich zabudnete v termíne odosielat,
- c) žiadnych súťaží sa nezúčastníte, je to len zbytočná strata času, aj tak nič nevyhrajete.

7. MYSLÍTE, ŽE EUDIA, KTORÍ KUPUJU LOSY, TIPUJU V SAKZE, NA DOSŤ HOCHE:

- a) robia to pre zábavu, z radosti zo života,

b) zbytočne vyhľadujú peniaze, c) asi dúfajú, že vyhrajú.

Z ASTROLÓGOVEJ KRONIKY

Hviezdy o tom, čo vás čaká v septembri

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ BARDOV (21.3.—20.4.) — mesiac ako celok bude dobrý, hoci nemôžete využiť aj netaké nepríjemnosti. Nezabúdajte, že mnohí Ľudia, najmä starší, potrebujú vašu pomoc.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ BYKA (21.4.—20.5.) — mnohí Ľudia narodení v tomto znamení sa potesia prijemej sprave v záverečnej dobu čakal. Nezabúdajte v zvýšenej miere venovať sa defom.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ BLÍŽENCOV (21.5.—21.6.) — mnohí sa potesia zlepšeniu zdravia, ale aj novej známosti. Ľudiac by mal byť minoriadne priaznivý pre rodinné pomery.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ ŠKORPIONA (24.10.—22.11.) — v láske a priateľstve nastane prijeme zmény. Opustených poteš pomoc a podpora osôb, od ktorých by to nikdy neboli čakali.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ KOZOROŽCA (22.12.—20.1.) — mnohí milenci budú mať tento mesiac ľahšosť a niektorí sa dokonca rozdiu. Koniec mesiaca bude ani súmrtok. Koniec mesiaca bude priaznivý.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VODNÁRY (21.1.—18.2.) — niekto pravdepodobne očakáva vašu pomoc, ktorú by ste mu mali poskytnúť. Starší Ľudia sa potesia návštive detí a vnučiek.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ RÝB (19.2.—20.3.) — ak nemôžete navštíviť stárych rodičov alebo svokrovcov, malí by ste zaspiať napísat list. Ľudia narodení v tomto znamení by si malí dať pozor na choroby z prechladnutia.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ LEVA (23.7.—23.8.) — v manželských a ľubostných vzťahoch môžete nastaviť rozpory a dokonca aj hádky. Radime, aby ste zachovali pokoj a nepočívali klebety.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ PANOVKY (24.8.—23.9.) — niekto Ľudia dostanú darček alebo balíček, z ktorého budú mať veľkú radosť. Toto obdobie bude vhodné pre spoľohenské udalosti.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VÄH (24.9.—23.10.) — september bude dobrý pre ženy narodené v znamení Väh. Mladí Ľudia môžu očakávať novú známost a spoločenské udalosti, počas ktorých by si mali dať pozor na alkohol.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ ŠKORPIONA (24.10.—22.11.) — v láske a priateľstve nastani prijeme zmény. Opustených poteš pomoc a podpora osôb, od ktorých by to nikdy neboli čakali.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ KOZOROŽCA (22.12.—20.1.) — mnohí milenci budú mať tento mesiac ľahšosť a niektorí sa dokonca rozdiu. Koniec mesiaca bude ani súmrtok. Koniec mesiaca bude priaznivý.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ VODNÁRY (21.1.—18.2.) — niekto pravdepodobne očakáva vašu pomoc, ktorú by ste mu mali poskytnúť. Starší Ľudia sa potesia návštive detí a vnučiek.

OSOBY NARODENÉ V ZNAMENÍ RÝB (19.2.—20.3.) — ak nemôžete navštíviť stárych rodičov alebo svokrovcov, malí by ste zaspiať napísat list. Ľudia narodení v tomto znamení by si malí dať pozor na choroby z prechladnutia.

12. ČO SI MYSLÍTE, ŽE JE V ŽIVOTE NAJCENNEJŠIE, ČO NAJVIAC ĽOVEDA USPOKOJOVATE?

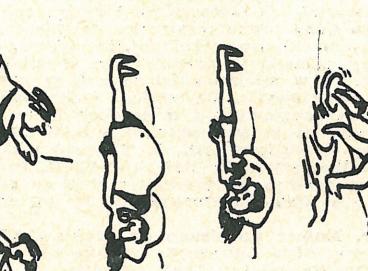
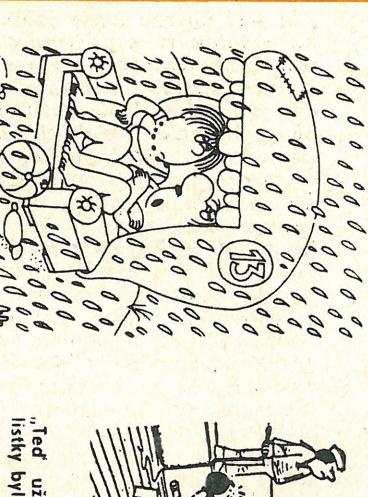
- a) materiálne zabezpečenie,
- b) úspech a obdiv,
- c) osobný pocit šťastia.

BODY SI SPOČÍTAJTE PODĽA TEJTO TABULKY:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
a	3	1	2	3	3	2	2	2	2	1	2	
b	1	2	3	2	1	2	1	1	1	1	2	
c	2	2	1	—	1	3	—	3	2	3		

13.—19. BODOV: Ste ľovekom, ktorý má šťastie. Riskujete sice dosť, ale nezúfate, keď to nevyjde. Máte zdravú miernu optimizmu, solidný základ znanosti a zmysel pre hru.

EULENSPIEGEL — Berlin

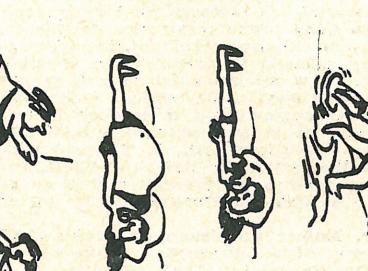

HUMOR

„Ale jem urážajú, kolik jsme ušetřili opolovacího oleje!“

SCHWEIZER ILLUSTRIERTE —

Cyrich

EULENSPIEGEL — Berlin

HUMOR

1. MYSLÍTE, ŽE EUDIA, KTORÍ KUPUJU LOSY, TIPUJU V SAKZE, NA DOSŤ HOCHE:

MENEJ AKO 13 BODOV: Vy ste tento test vedeči ani hre ani šťastia.

JEŽ — Bělehrad